

1983/84:145

Onsdagen den 16 maj em.

Kl. 19.30

Förhandlingarna leddes till en början av andre vice talmannen.

14 § Fortsattes behandlingen av bostadsutskottets betänkanden 1983/84:25, 27, 28 och 26 (forts. från prot. 144).

Anf. 92 ANDRE VICE TALMANNEN:

Kammaren övergår nu till att debattera bostadsutskottets betänkande 26 om anslag till länsstyrelserna m. m.

Avveckling av den regionala hemkonsulentorganisationen, m. m.

Anf. 93 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Jag skall i huvudsak uppehålla mig vid utskottsmajoritetens förslag om att avveckla den regionala hemkonsulentorganisationen. Regeringens förslag innebär i detta avseende att hemkonsulentorganisationen avvecklas. Detta förslag har mött starkt motstånd. Inte mindre än 19 motioner har avlämnats som går emot regeringens förslag på den här punkten. I motion 1053 tar vi upp konsekvenserna av regeringens förslag beträffande hemkonsulentorganisationen i t. ex. Kalmar län. Men även på andra håll utanför riksdagen har regeringens förslag om att ta bort hemkonsulenterna från länsstyrelsen mött mycket stark kritik, inte minst från dem som har nära kontakt med denna verksamhet och väl känner hemkonsulentverksamheten, dess roll och syfte.

Regeringens förslag är överraskande mot bakgrund av att riksdagen de två senaste åren har uttalat sig för ett bibehållande av den regionala hemkonsulentorganisationen.

Konsumentverket har fått regeringens uppdrag att ta fram förslag till åtgärder som behöver vidtas efter det att den regionala hemkonsulentorganisationen har avvecklats och intill dess att konsumentkommitténs förslag är framlagt. Konsumentverket har därvid meddelat att man överväger en

Onsdagen den
16 maj 1984

*Avveckling av den
regionala hemkon-
sulentorganisa-
tionen, m. m.*

lösning med någon form av storregional organisation där 10–15 årsarbetskrafter från hemkonsulentorganisationen knyts till konsumentverket och placeras 2–3 tillsammans på lämpliga orter i landet. Man förstärker således den centrala myndigheten på bekostnad av den regionala. Den regionala organisationen slås sönder helt om ett sådant förslag skulle bli verklighet.

Majoriteten i utskottet föreslår inte någon sådan förändring nu på grund av att kommande överväganden inte bör föregripas, enligt utskottsbetänkandet. Däremot är man tydligen beredd att innan utredningskommittén har lagt fram sitt utredningsförslag ta bort hemkonsulenterna från länsstyrelsen. Det är en något märklig logik. I rimlighetens namn borde konsumentpolitiska kommitténs förslag avvaktas innan man gör någon form av organisatorisk förändring.

Majoritetens antydda s. k. kompromissförslag är som att hugga av svansen på en katt bit för bit i tron att det är mindre plågsamt. Med ett sådant förslag når man inte ens den besparing som skulle ske om man tar bort hemkonsulentorganisationen helt, vilket är huvudargumentet för en förändring. Hemkonsulenterna måste finnas också på länsstyrelserna. Det är bl. a. där som de fyller den viktiga funktion som var avsikten när organisationen byggdes upp. Den regionala verksamheten måste ses som ett värdefullt led mellan verksamheten på central och kommunal nivå.

Den kommunala verksamheten, som är frivillig, är i många kommuner f. n. utsatt för en neddragning på grund av bl. a. det ekonomiska läget. I Kalmar län t. ex. har i dag bara fem av länets tolv kommuner egen konsumentvägledning i form av heltidstjänster. Ingen kommun har halv- eller deltidstjänster, och flera kommuner diskuterar en neddragning av den kommunala konsumentvägledningen.

Den kommunala konsumentvägledningen är således långt ifrån färdigutbyggd. Utan en regional verksamhet kommer mycket snart en allt större ojämnheter i konsumentservicen mellan landets kommuner att bli märkbar.

Speciellt i tider av ekonomisk åtstramning är det av särskild vikt att familjerna och den enskilde konsumenten får samhällets stöd för att klara hushållsekonomi, vilket minsann inte är en lätt uppgift i ett kärt ekonomiskt läge. Detta stöd och denna rådgivning till familjerna och konsumenterna vill nu tydligen socialdemokrater och moderater starkt undergräva genom att ta bort den regionala hemkonsulentorganisationen. Det kan inte centern acceptera. Vi menar att den regionala hemkonsulentorganisationen skall finnas kvar – och det av flera skäl.

För det första fullgör hemkonsulenterna viktiga uppgifter, och de har det övergripande ansvaret för konsumentverksamheten i länet.

För det andra fungerar hemkonsulentorganisationen i dag även på det lokala planet så länge som kommunerna inte till fullo byggt ut den konsumentpolitiska verksamheten lokalt.

För det tredje är det i tider av ekonomisk åtstramning särskilt betydelsefullt att konsumenterna genom information och rådgivning kan få tillgång till den resurs som en regional konsumentpolitisk verksamhet utgör.

Herr talman! Regeringens förslag om en avveckling av den regionala

hemkonsulentorganisationen måste avvisas. Hemkonsulenterna bör, som hittills, finnas vid länsstyrelserna. Denna uppfattning har bl. a. centerns representanter i utskottet markerat i reservation 1 till det betänkande vi nu behandlar.

Jag ber att få yrka bifall till reservation 1. Jag yrkar vidare bifall till reservationerna 2, 5 och 8 och i övriga delar bifall till vad utskottsmajoriteten föreslår.

Anf. 94 HANS PETERSSON i Hallstahammar (vpk):

Herr talman! Jag skall också uppehålla mig vid frågan om hemkonsulenternas avskaffande. Det är ett mycket olyckligt beslut som riksdagen fattar om den godkänner avskaffandet av hemkonsulenterna.

Under den tid som har gått sedan förslaget i budgetpropositionen blev känt i januari har debatten varit mycket intensiv, och det har framförts många synpunkter och förslag. Det har också presenterats tankar på olika typer av kompromisser som man skulle kunna göra för att ändå hålla uppe standarden på konsumentrådgivningen. Det har även sagts att man lika gärna kan avskaffa hemkonsulenterna eftersom de bara tjänar som ett alibi för vissa kommuner att inte bygga ut sin konsumentverksamhet. Jag tycker inte alls att det är på det sättet, utan jag tror att hemkonsulenterna fortsättningsvis har en mycket viktig uppgift. Denna verksamhet borde kanske i stället förstärkas på olika sätt. Innan man fattar beslut om hur den skall förstärkas tycker jag att man skall avvakta den konsumentpolitiska utredningens förslag. Det finns inte några skäl att avveckla eller försämra denna verksamhet nu.

Konsumentrådgivning av olika slag har en stor uppgift att fylla i ett samhälle som vårt, där en allt trängre och hårdare ekonomisk verklighet gör sig gällande, där allt fler producenter trängs på en krympande marknad och människor har en sämre ekonomi och där det blir en hårdare kamp om konsumenterna och de får svårare att göra rätt val.

Produktion och marknadsföring av varor och tjänster måste naturligtvis finnas, men man skall inte göra sig några illusioner om att marknadens spel har något som helst med jämlikhet att göra. Tvärtom, är detta kanske det mest ojämlika område som finns. Det krävs oerhörda kunskaper, tid och vilja att tränga bakom alla erbjudanden för att göra rätt köp med en liten portmonnä. Det är ytterst få människor som har möjlighet att göra sådana noggranna överväganden inför sin ekonomiska planering. De människor som har långa arbetsdagar, klen ekonomi och stora behov är väldigt illa utsatta. Konsumentrådgivning behövs alltså, och den behöver förstärkas – inte försämrans.

I reservation 1, som är undertecknad av två centerledamöter och en folkpartist men också av vpk:s representant i utskottet, tar man upp dessa frågor och kräver att hemkonsulentverksamheten inte skall avvecklas. Jag yrkar bifall till den reservationen och kommer att stödja den precis som mitt parti naturligtvis kommer att göra.

Jag vill bara kort säga att jag tycker att denna typ av sparande verkligen är ett exempel på s. k. toksparande, där man kan tjäna 2,5 milj. kr. under nästa

Onsdagen den
16 maj 1984

*Avveckling av den
regionala hemkon-
sulentorganisa-
tionen, m. m.*

budgetår, 5 milj. kr. på ett helt år, för att åstadkomma så kraftiga försämringar.

Det kan vara på plats att läsa några rader ur ett förord av Kjell-Olof Feldt till en konsumentpolitisk översikt:

”I ekonomiskt kärva tider är det särskilt viktigt med en effektiv konsumentpolitik. Det är inte bara sociala skäl för att satsa på konsumentpolitiken som då vinner i styrka. Konsumentpolitiska insatser som påverkar produktionen, som rensar marknaden från dåliga eller rentav skadliga varor, som bidrar till att bromsa prisstegringarna eller som hjälper konsumenterna att hitta rätt på marknaden och använda sina pengar på ett förnuftigt sätt, kan ge stora samhällsekonomiska vinster.”

Vidare säger han för socialdemokraternas del: ”Våra ambitioner är att försvara de konsumentpolitiska landvinningar som gjorts på 1970-talet, men också att förbättra detta system.”

Om man via de förslag som kommer från den konsumentpolitiska kommittén har tänkt sig att förbättra verksamheten, varför skall man då försämra den under det här året?

Herr talman! Jag yrkar som sagt bifall till reservation 1.

Anf. 95 BERTIL DANIELSSON (m):

Herr talman! Bostadsutskottets betänkande nr 26 har som rubrik anslag till länsstyrelserna m. m. Om man inte visste det kunde man inte utläsa detta av de två anföranden som hittills hållits, men så är alltså fallet. Det är det stora länsstyrelseanslaget som vi nu behandlar. Länsstyrelserna svarar ju för en mycket viktig verksamhet i länen. Enigheten om huvudinriktningen och omfattningen i länsstyrelsernas verksamhet är stor mellan partierna.

Vi har dock från moderat håll föreslagit besparingar på vissa områden. Inom varje verksamhetsområde måste ständigt överväganden göras huruvida den hittillsvarande inriktningen och omfattningen är den som skall gälla även i framtiden. Likaså måste ekonomiska bedömningar – exempelvis krav på besparingar i statens budget – få påverka ställningstagandena. Nödvändigheten av besparingar på i stort sett alla områden står i varje fall för oss moderater klar. Sådan verksamhet som inte kan anses som oundgängligen nödvändig måste få bli föremål för kritisk granskning.

Mot denna bakgrund har vi föreslagit ett antal besparingar på länsstyrelseanslaget på tillsammans 21 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag.

Vi avvisar förslagen om förstärkningar på naturvårdsenheterna, ökningen av anslaget för vård av missbrukare, tillskott till mervärdeskatteenheterna och priskontoren samt de extra pengar som regeringen anser behövs för granskning av företag med anledning av beslutet om löntagarfonder. Dessutom föreslår vi, tillsammans med Kjell Mattsson, en besparing på 1 milj. kr. för medborgarvittnena.

Jag yrkar därför bifall till reservationerna 3, 4, 6 och 7.

Beträffande frågan om hemkonsulenterna biträder vi vad utskottet anfört, vilket innebär bifall till budgetpropositionens förslag om att hemkonsulentorganisationen skall avvecklas.

Under utskottsbehandlingen fick utskottet ta del av en skrivelse från konsumentverket vari föreslås att konsumentverket skall ta över ansvaret för ett antal tjänster inom hemkonsulentorganisationen. Beslut om detta fattas i annan ordning. Dessutom handlägger bostadsutskottet inte konsumentpolitiska frågor, varför någon behandling i denna fråga över huvud taget inte är aktuell i detta betänkande. Ändå vill jag klargöra att jag hyser en stor tvekan inför en utveckling där andra organ tar på sig ekonomiskt ansvar när staten sparar i sin verksamhet. Någon nettobesparing blir det då inte fråga om – detta särskilt mot bakgrunden av att konsumentverket i samma skrivelse som jag nyss nämnde anmäler ett ökat anslagsbehov för nästa budgetår på 1,25 milj. kr.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till utskottets hemställan i denna del.

Anf. 96 AGNE HANSSON (c) replik:

Herr talman! Länsstyrelsen fyller en viktig funktion och dess verksamhet är betydelsefull, sade Bertil Danielsson i sitt anförande. Ändå är man tydligen från moderat håll och även från socialdemokratiskt håll beredd att försämra denna viktiga och betydelsefulla verksamhet för medborgarna i länen. Vad man därmed tillsammans ger sig på är alltså att försämra servicen för den enskilde konsumenten, i en tid när behovet av konsumentpolitisk verksamhet kanske är större än någonsin tidigare. Av detta inlägg framgår alltså att moderaterna inte anser att denna verksamhet är "oundgängligen nödvändig", som Bertil Danielsson uttryckte det.

Jag har vidare svårt att förstå att moderaterna skulle kunna komma undan från att ta ställning i denna fråga genom att den, som Bertil Danielsson framhöll, inte hör hit. Frågan behandlas i detta betänkande, och det gäller alltså ett anslag för denna verksamhet. Det är fråga om man är beredd att anvisa medel eller inte. Från vårt håll kan vi inte acceptera att man är beredd att försämra den som Bertil Danielsson betecknade som så viktiga verksamheten inom länsstyrelsen som hemkonsulentorganisationen är.

Anf. 97 HANS PETERSSON i Hallstahammar (vpk) replik:

Herr talman! Bertil Danielsson sade att denna fråga egentligen inte hör hit och att konsumentpolitiken inte behandlas här. Men i det politiska livet måste man försöka vidga perspektiven så långt att man förstår vad som händer med de beslut man fattar. Tar man bort anslaget för hemkonsulenterna, genom ett beslut enligt detta betänkande – där det i texten står klart och tydligt att de skall avvecklas – fattar man ett konsumentpolitiskt beslut. Man kan inte sticka huvudet i sanden precis som strutsen och säga att denna fråga inte hör hit och fatta beslut som får sådana konsekvenser. Ett något vidare synsätt än så måste man ha som politiker.

Anf. 98 BERTIL DANIELSSON (m) replik:

Herr talman! Jag skulle säkerligen på stående fot kunna räkna upp ett stort antal angelägna och viktiga områden som jag skulle vilja anslå pengar till,

Onsdagen den
16 maj 1984

*Avveckling av den
regionala hemkon-
sulentorganisa-
tionen, m. m.*

men jag har så pass vid syn att jag inser att man i varje enskilt fall måste göra ekonomiska avvägningar.

Vi kommer i vårt land innan vi fått balans i vår ekonomi att tvingas till obehagliga ställningstaganden i en rad frågor. Det gäller nu ett fall där åsikterna går isär. Man måste, som Hans Petersson i Hallstahammar nämnde, ha ett vidare synsätt. Vi måste se sambanden mellan de beslut som vi är med om att fatta. Vi kan inte gång efter annan enbart lita till vår instinkt när den säger: Det här vill vi skydda och ha kvar. Vi kan inte driva en konservativ politik som innebär att vi tvingas bevara allt som fordomdags var. I en ny och kärv ekonomisk politik måste vi ta ställning.

Jag vill vidare göra ett tillrätaläggande. Jag skulle enligt Agne Hansson inte ta ställning i den här frågan. Visst gör jag det, och vi gör det också i utskottet. Vad jag däremot inte tar ställning till är den skrivelse som konsumentverket avlåtit och som inte är föremål för behandling i vårt utskott. Den kommer, som helt klart framgår av utskottets handlingar, att behandlas i annan ordning. Det är den fortsatta utvecklingen av ärendet som vi då kommer att få ta ställning till, men i dag behandlar vi anslagsfrågorna, och på de punkterna är ställningstagandena helt klara.

Anf. 99 HANS PETERSSON i Hallstahammar (vpk) replik:

Herr talman! Bertil Danielsson säger att han skulle kunna räkna upp en mängd områden där man vill göra ekonomiska satsningar, men att ekonomiska avvägningar måste göras i varje enskilt fall. Jag skulle vilja säga att det nog är betydligt lättare att finna områden där moderaterna vill riva ner än områden där de vill bygga upp. I den meningen är deras parti inte progressivt.

Jag menar att man när man nu budgetmässigt hanterar de sammanlagda kostnaderna också måste göra de politiska övervägandena. Vi väljer att skydda konsumenterna så gott det går med de små resurser som trots allt finns. Skall man gå vidare och, som Bertil Danielsson säger, inte vara konservativ utan bygga upp något nytt, bör man under detta halvår åtminstone inte riva ned det gamla. Jag tror att vi skulle kunna hitta många ställen i statsbudgeten där man skulle kunna spara in 2,5 milj. kr.

Anf. 100 BERTIL DANIELSSON (m) replik:

Herr talman! Inriktningen i vår politik är att bygga upp landets ekonomi, och det måste vara en väsentlig och angelägen målsättning. Här är det inte fråga om att riva ned. Jag tror inte att det förslag som det nu gäller är så olyckligt som man här vill göra gällande. Däremot anger det vår grundläggande inriktning på att bygga upp vårt lands ekonomi.

Anf. 101 MAGNUS PERSSON (s):

Herr talman! Bostadsutskottets betänkande 26 behandlar bl. a. anslag till olika enheter inom länsstyrelseförvaltningarna. I nämnda betänkande behandlas också en rad motioner där det krävs åtgärder i en eller annan form.

Den samordnade statliga länsförvaltningen utreds f. n. av statskontoret, och resultatet skall redovisas under innevarande år.

I fyra motioner har frågor om samhällsplaneringen inom och mellan länsstyrelserna aktualiserats. Det finns motioner från både nord och syd. I Norrbottens län gäller det framför allt anslagsfrågor, i Gävleborgs och Västernorrlands län framför allt ökat och fördjupat samarbete mellan de båda länsstyrelserna. I Skåne är det de båda Skånelänen som är på tapeten.

Utskottet menar att det är viktigt med en fördjupad samverkan och att olika åtgärder bör vidtas på resp. håll för att fördjupa det regionala samarbetet över gränserna. Men i första hand bör den s. k. Norrbottensstudien avslutas och närmare bearbetas. I avvaktan på analys och resultat av pågående försöksverksamhet finner vi det från utskottets sida inte fruktbart att tillstyrka de motioner som berör länsstyrelseförvaltningarna och därmed sammanhängande frågor. Vi förutsätter i övrigt att regeringen i lämpligt sammanhang redovisar resultaten och återkommer till riksdagen med förslag, om ytterligare utredningsinsatser skulle erfordras.

Med denna motivering avstyrks samtliga motioner i den del som berör samordnade insatser på det regionala planet.

När det sedan gäller frågor rörande skatteförvaltningens område finns det också rätt många motioner. I budgetpropositionen anför finansministern att han som komplement till Norrbottensstudien avser att tillkalla en särskild utredningsman för att närmare belysa frågan om på vilket sätt en samordning och effektivisering av skatteförvaltningen skall utformas.

I den ena av två centermotioner begärs en utredning om möjligheterna att omorganisera de lokala skattemyndigheterna till s. k. lokala samhällsmyndigheter. Härvidlag följer vi skatteutskottet, som har yttrat sig om de båda motionerna. Vi menar att motionärernas synpunkter kommer att beaktas av den utredning som finansministern aviserar. Bostadsutskottet delar skatteutskottets uppfattning på den punkten. Eftersom regeringen har frågan under prövning bör inte riksdagen nu göra något uttalande.

I den andra centermotionen uttrycks tveksamhet mot civilministerns redovisade uppfattning att det är erforderligt att pröva frågan om den regionala skatteförvaltningens anknytning till länsstyrelsen. Även här tycker skatteutskottet att de frågor som är relevanta bör bli tillfredsställande belysta i utredningsarbetet. Vi menar från bostadsutskottets sida att det är helt riktigt. Det kan finnas anledning att överväga olika delar av länsstyrelsens verksamhet, men nu bör i varje fall inte något riksdagens tillkännagivande göras. Motionen avstyrks med denna motivering.

Herr talman! Efter denna inledning tänker jag övergå till att kommentera de reservationer som fogats till bostadsutskottets betänkande. Det har duggat tätt med motioner till årets upplaga av budgetpropositionen i denna del. Ett antal reservationer har alltså fogats till betänkandet, och bakom dessa reservationer finns skiftande politiska konstellationer. Vissa reservationer vill ha mer pengar, medan andra reservationer vill ha en ytterligare neddragning av anslagsposterna för berörda verksamheter inom länsstyrelsernas medelstilleddning. Jag skall här närmare argumentera för majoritetens ställningstagande och i konsekvens därmed mot minoritetsreservationerna i betänkandet.

Avveckling av den regionala hemkon-sulentorganisationen, m. m.

*Avveckling av den
regionala hemkon-
sulentorganisa-
tionen, m. m.*

Reservation 1, som berör hemkonsulentorganisationen, är frukten av 19 motioner. Civilministern har i budgetpropositionen föreslagit att nuvarande regionala hemkonsulentorganisation avvecklas med utgången av innevarande år. Besparingarna får ses bl. a. mot bakgrunden av det statsfinansiella läget. Sedan får man kalla det toksparande eller ej, som Hans Petersson i Hallstahammar uttryckte det. Men budgetunderskottet är trots allt betydande. I nuläget finns totalt 39 hemkonsulenttjänster vid länsstyrelserna, och av dessa är 9 tjänster vakanta. I princip kan man säga att det finns minst en hemkonsulent i resp. län. Departementschefens motivering för att avveckla hemkonsulentorganisationen är, förutom det budgetmässiga utfallet, följande:

För det första har inte mindre än 90 % av landets befolkning tillgång till konsumentrådgivning i den egna hemkommunen.

För det andra utreds frågan hur kontakterna mellan konsumentverket och kommunerna framdeles skall utformas. Den konsumentpolitiska kommittén har i uppdrag att pröva denna fråga.

För det tredje ligger det också i linje med regeringens tidigare uttalanden att den statliga förvaltningen, alltså länsstyrelsen, i första hand skall svara för de regionala behoven.

Majoriteten menar således att det finns en rad skäl för att tillmötesgå civilministerns hemställan om att hemkonsulenternas organisatoriska anknytning till länsstyrelsen upphör. Konsumentverket har fått i uppdrag att pröva vilka åtgärder som övergångsvis är påkallade i anledning av att hemkonsulenttjänsterna dras in. Civilministern säger bl. a. att det bör särskilt övervägas om ytterligare stöd kan vara berättigat och hur samverkan mellan kommunerna och konsumentverket skall utformas. Konsumentpolitiska kommittén har i sina direktiv bl. a. att behandla den frågan. Den rent praktiska handläggningen – det gäller frågans fortsatta öden och äventyr – kommer att skötas av lagutskottet. Som bekant hör konsumentfrågorna till lagutskottets domäner. Dessa frågor ligger i sedvanlig ordning inom lagutskottets kompetensområde.

Nåväl, reservanterna framhårdar alltså att hemkonsulenterna bör sitta i orubbat bo. De bör alltså vara kvar på länsstyrelserna. I varje fall bör ingen förändring ske innan konsumentpolitiska kommittén sagt sitt i denna omstridda fråga.

Herr talman! Frågan om hemkonsulenternas framtida arbetsuppgifter har stötts och blötts under åtskilliga riksmöten. Detta är inget överraskande utspel, Agne Hansson! Det här har varit en lång följetong under årens lopp. Vi från utskottsmajoritetens sida anser att tiden nu är inne att följa civilministerns förslag och ändra nuvarande organisation. Med denna motivering, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets hemställan och avslag på reservation nr 1.

Reservation nr 2 berör tillsynsresurserna vid länsstyrelsernas regionala naturvårdsenheter. Enligt reservationen bör ytterligare 4 milj. kr. tillföras naturvårdsenheterna. Reservationen har framställts av ledamöter från centern och folkpartiet.

Herr talman! Prövning och tillsyn enligt miljöskyddslagen utgör en krävande och dyrbar men även väldigt viktig del av miljövärdspolitiken. Reservanterna framhäver att länsstyrelsernas naturvårdsenheter drabbas alltför hårt. Ja, regeringsförslaget innebär trots allt en resursförstärkning, och i ett ansträngt finansiellt budgetläge har majoriteten stannat för att biträda regeringens framlagda förslag i denna del. Den resursförstärkning som departementschefen förordat är enligt vår mening rimlig. I övrigt hänvisar jag till motiveringen i utskottsbetänkandet. Jag yrkar således avslag på reservation nr 2 samt bifall till utskottets hemställan.

Reservation nr 3 berör samma fråga. Det är bara det att man från moderaternas sida drar åt andra hållet. Reservanterna säger att det i och för sig är motiverat med en viss förstärkning men att det trots allt inte är samhällsekonomiskt. I nästa andetag tar man tillbaka vad man inledningsvis sagt. Moderaterna anser att länsstyrelsernas naturvårdsenheter redan i dag innehar tillräckliga resurser. I konsekvens därmed yrkar moderaterna avslag på regeringens förslag om en resursförstärkning. Man menar att regeringsförslaget icke bör förverkligas. Från majoritetens sida menar vi att man gjort en rimlig avvägning och att den aktuella prioriteringen får gälla. Jag kan bara, herr talman, helt kort konstatera att de borgerliga råkat i osämja. Vilken miljöpolitik skulle en borgerlig regering föra? Det tror jag att många väljare skall fråga sig. Vem skulle ha fått råda – moderaterna, centern eller folkpartiet – om de borgerliga var i regeringsställning?

Reservation nr 4 gäller vissa övriga förstärkningar på länsstyrelsenivå. Även här flaggar moderaterna för en indragning när det gäller resurser och tjänstetillsättningar. Man förordar en minskning av anslaget med inte mindre än totalt 21 milj. kr. De som drabbas av moderaternas bannbulla är följande enheter vid länsstyrelserna: enheten för vård av missbrukare och priskontoren. Vidare handlar det om en förstärkning av mervärdeskatteenheterna för granskning av företag som påförts vinstdelningsskatt enligt riksdagens tidigare beslut om löntagarfonder. Den sista potten på 800 000 kr. berör vissa lönegradsplaceringar. Det gäller uppjusteringar som gjorts för vissa tjänster vid mervärdeskatteenheterna i storstadslänen.

Herr talman! Moderaterna yrkar avslag på samtliga resursförstärkningar och vill dessutom minska anslaget med ytterligare 3 milj. kr. Man hänvisar i både motionen och reservationen till att exempelvis plan- och lantmäterienheterna kan spara de nämnda 3 miljonerna. Men – och det är viktigt – moderaterna vill inte tala om hur besparingarna skall ske. Skall man trola med knäna, eller på vilket sätt skall besparingarna ske? Jag hoppas att Bertil Danielsson i dag kan ge oss ett svar på den frågan. Vilka motiv har moderaterna att förorda när det gäller besparingar på exempelvis plan- och lantmäterienheten?

Reservation 5, som centern står bakom, ansluter sig till moderaternas motion i vissa valda delar, där man alltså vill hoppa på tåget och göra sällskap med moderaterna. Det gäller dels medel för granskning av företag som påförts vinstdelningsskatt enligt beslutet om löntagarfonder, dels vissa tjänster vid priskontoren. Centerns besparing är i storleksordningen 5,1 milj.

Onsdagen den
16 maj 1984

*Avveckling av den
regionala hemkon-
sulentorganisa-
tionen, m. m.*

kr. Skillnaden mellan moderaterna och centerpartisterna är alltså ca 11 milj. kr.

Herr talman! Jag yrkar avslag på reservationerna 4 och 5.

Reservation 6 gäller statsbidrag till medborgarvittnen. Här finns det inte mycket att orda om. Riksdagen införde så sent som år 1981 statsbidrag till Stockholm, Göteborg och Malmö för att man där skulle kunna prova systemet med medborgarvittnen. Frågan faller i princip under justitieutskottet, och från bostadsutskottets sida anser vi inte att det finns någon anledning att nu säga att verksamheten skall avvecklas. Dessutom – och det är rätt viktigt – ger lagen om medborgarvittnen de s. k. storstadskommunerna en lagstadgad rätt men inte skyldighet att utse medborgarvittnen. I det läget finns det ingen som helst anledning att dra in denna anslagspost på 1 milj. kr.

Med denna motivering, herr talman, yrkar jag avslag på reservation 6.

I övrigt yrkar jag bifall till utskottets hemställan på samtliga punkter.

Reservationerna 7, 8, 9 och 10 är följreservationer till de tidigare nämnda reservationerna, och även här yrkar jag således avslag.

Till sist finns det ett särskilt yttrande från centerns sida beträffande vissa överväganden om den regionala skatteförvaltningen, men på den punkten avstår jag från att yttra mig.

Anf. 102 AGNE HANSSON (c) replik:

Herr talman! Jag tycker kanske inte att Magnus Persson har så stor anledning att tala särskilt brett och mycket om centerns sällskap med moderaterna i de frågor som vi diskuterar nu. På de flesta punkterna tycker jag att det råder ganska stor samstämmighet mellan socialdemokraterna och moderaterna gentemot oss övriga, i varje fall gentemot centern.

Det gäller bl. a. hemkonsulentverksamheten, där man nu tydligt är överens om att skära ned eller ta bort dessa tjänster. Det är riktigt att det har varit en lång följetong, som Magnus Persson sade. Det har flera gånger förts fram förslag från enskilda socialdemokrater i motioner och på annat sätt. De senaste två åren har emellertid riksdagen avvisat förslagen, men nu har socialdemokraterna tydligt samlat sig och fått hjälp av moderaterna.

Ett av huvudargumenten skulle vara besparingskäl, som Magnus Persson sade. Man sparar alltså 5 milj. kr. per helår, och det blir 2,5 milj. kr. i effekt på nästkommande budgetår. Till det skall läggas att man aviserar att borttagningen måste kompenseras på något sätt genom det förslag som man så småningom skall ta ställning till när konsumentverket har lagt fram sitt förslag. Det blir alltså inte någon särskilt stor besparing i förhållande till vad man får ut av verksamheten.

Mot bakgrund av vad jag sade i mitt tidigare anförande måste jag starkt ifrågasätta den siffra som Magnus Persson tar fram, nämligen att 90 % av familjerna redan i dag har tillgång till konsumentrådgivning. Det är såvitt jag kan förstå inte på det sättet. I dessa ekonomiskt kärva tider håller man faktiskt på att rusta ned denna typ av verksamhet. Därför är det oerhört viktigt att den regionala verksamheten får vara kvar.

Sedan säger man att man inte vill avvakta utredningsförslaget i det här

fallet. I alla andra fall, när vi i och för sig har varit överens, har Magnus Persson sagt att man vill avvakta förslag – men inte i det här fallet. Jag frågar mig då: Vilket skydd vill socialdemokraterna ge konsumenterna?

Anf. 103 HANS PETERSSON i Hallstahammar (vpk) replik:

Herr talman! Det har skrivits 19 motioner med anledning av förslaget att avskaffa hemkonsulenterna. Det visar att det i de flesta partier finns ett ganska stort intresse för frågan.

Magnus Persson anlägger brösttoner och visar sig som den ansvarsfulle statsmannen som minsann bryr sig om budgetunderskottet, med hänvisning till att vpk kanske inte skulle göra det, eftersom vpk föreslår att hemkonsulenterna skall vara kvar. Men när det gäller staten och dess finanser är det inte bara utgifterna man måste se på, man får se på inkomsterna också. I den debatten backar jag inte en millimeter för socialdemokraterna. Där anser jag att vi har full täckning och mycket bättre förslag än de den nuvarande regeringen lägger fram.

I stället är väl detta närmast ett olycksfall i arbetet, eller menar man på allvar att man även för framtiden tänker rusta ned och fortsätta spara pengar med hänvisning till budgetunderskottet? Är det som man skriver i utskotts- betänkandet att det inte kan uteslutas att ytterligare medel kommer att behövas för att stärka konsumenternas ställning? I så fall, om det kommer att behövas ytterligare medel i en framtid, finns det väl ingen anledning att göra denna besparing nu bara för att man inte har rätt ut hur den framtida organisationen skall se ut. Man brukar säga att tomma tunnor bullrar mest. Det stämmer väl bra på den här frågan och Magnus Perssons försvar för sina ställningstaganden.

Anf. 104 BERTIL DANIELSSON (m) replik:

Herr talman! Magnus Persson skildrar med stor inlevelse alla de olyckor som skulle drabba länsstyrelserna och därmed vårt land om våra besparingsförslag skulle genomföras. Nu står inte våra besparingar på något sätt i relation till den upphetsning och det röstläge som Magnus Persson presterar. Upplyningsvis kan jag meddela att omslutningen på anslaget till länsstyrelserna är 1 865 milj. kr. Med våra besparingar skulle man i stället erhålla 1 844 milj. kr. Det är ur vår synvinkel kanske en alltför blygsam besparing. Summan borde kanske ha varit större för att utgöra en ordentlig besparing, men vi har nöjt oss med detta i denna omgång.

Jag vill också helt kort nämna, som ett litet tips, varför vi exempelvis har ansett att plan- och lantmäterienheterna möjligen kunde klara sig med något mindre pengar. Vi vet att det stora talet inför valrörelsen om att byggandet åter skulle skjuta fart var tomma ord. Nybyggandet i vårt land är nu nere i nivån 30 000 lägenheter per år. Den byggverksamhet som äger rum är till stor del koncentrerad till om- och tillbyggnadssidan. Behovet av nya planer för nya bostadsområden är betydligt dämpat i förhållande till situationen för ett antal år sedan. I det sammanhanget kan man rimligtvis ha uppfattningen att

Onsdagen den
16 maj 1984

*Avveckling av den
regionala hemkon-
sulentorganisa-
tionen, m. m.*

omfattningen av det arbete som planenheterna har är något mindre än när vi byggde 100 000 nya lägenheter per år.

Anf. 105 MAGNUS PERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag vill bara säga till Agne Hansson att jag noterade att centern hade sällskap med moderaterna i vissa valda reservationer.

Det är klart att regeringen här lagt fram olika budgetförslag. De har i de flesta fall lett fram till breda lösningar, med varierande konstellationer. Eftersom jag är majoritetens företrädare noterar jag naturligtvis detta med stor tillfredsställelse.

Sedan är det inget tvivel om att det statsfinansiella läget är bekymmersamt. Det får vi ständigt höra från oppositionen, och det visar inte minst de senast avgivna motionerna, med anledning av tilläggspropositionen.

90 % av landets befolkning har faktiskt tillgång till konsumentrådgivning, och som jag inledningsvis sade anför civilministern att det särskilt bör övervägas om ytterligare stöd kan vara berättigat och hur samverkan mellan kommunerna och konsumentverket skall utformas. Den konsumentpolitiska kommittén har att ta ställning till dessa frågor.

Jag skall inte käbbla med vpk, men det är inget tvivel om att vpk i vissa lägen har haft svårt att redovisa hur de skall finna täckning för vissa anslag som föreslås i skilda sammanhang.

Så till Bertil Danielsson och länsstyrelseanslagen. Det är klart att 21 miljoner av den summa som Bertil Danielsson nämnde är ganska litet, men man måste i rimlighetens namn redovisa hur besparingar skall ske. Det var det jag efterlyste. Jag noterar, herr talman, att jag inte fick något svar på den frågan.

Ni är givetvis intresserade av att dra in exempelvis de tjänster på länsstyrelserna som skall förstärka på de punkter där man skall administrera vinstdelningsskatten – en följd av beslutet om löntagarfonder. Om detta möjligen är ett sätt att bakvägen, tillsammans med centern, försöka ta tillbaka riksdagsbeslutet om löntagarfonder vill jag påpeka att det är ett slag i tomma luften.

Anf. 106 AGNE HANSSON (c) replik:

Herr talman! Jag vet inte om Magnus Persson känner sig besvärad av att ha fått sällskap med moderaterna i detta betänkande, eftersom han letar efter sådana punkter där centern har gått ihop med moderaterna. Riksdagsledamöterna är väl ändå läskunniga, och studerar man betänkandet ser man vilken typ av kompanjonskap som är vanligast i detta betänkande. Jag vill notera att det är socialdemokrater och moderater som tydligen är överens på flest punkter.

Sedan håller sig Magnus Persson fast vid att 90 % av landets befolkning har konsumentrådgivning. Jag vill verkligen fråga om inte Magnus Persson har märkt de förändringar inom den kommunala sektorn som är på gång när det gäller indragningar beträffande den konsumentpolitiska verksamheten. Det är ändå ganska länge sedan civilministern tog fram dessa siffror.

Jag kan inte förstå annat än att det är viktigt att vi ställer upp med statliga pengar på den regionala nivån, så att inte konsumenterna här ramlar mellan två stolar. Jag vill fråga om Magnus Persson tycker likadant som Bertil Danielsson, nämligen att det är vidsynt att i första hand dra in stödet till konsumenterna i det här landet. Vi från centern är inte beredda på det. Vi vill skydda konsumenterna.

Anf. 107 MAGNUS PERSSON (s) replik:

Herr talman! Agne Hansson frågade om jag som utskottets talesman känner mig besvärad av att vi har majoritet i de flesta frågor. Nej, inte alls. Exempelvis när det gäller hemkonsulenterna stöttar moderaterna oss, och det noterar jag med tillfredsställelse. Regeringens förslag kommer således att vinna majoritet i riksdagen.

Jag har sedan, Agne Hansson, inte för ett ögonblick trott att riksdagens ledamöter inte skulle vara läskunniga. Tvärtom är de flitiga läsare och har, hoppas jag, läst igenom betänkandet.

Så till talet om att konsumenterna inte skall ramla mellan de båda stolarna. På Agne Hanssons direkta fråga vill jag svara följande: Vi socialdemokrater kommer att slå vakt om de konsumentpolitiska frågorna. Det sade jag också i mitt inledningsanförande.

Civilministern säger att det är möjligt att speciella åtgärder måste vidtas i vad gäller sambandet mellan kommunerna och konsumentverket. Meningen är att det skall bli en riktig avvägning där de konsumentpolitiska frågorna kommer till sin rätt. Svaret på frågan, Agne Hansson, är att vi socialdemokrater slår vakt om de konsumentpolitiska frågorna även framdeles.

Andre vice talmannen anmälde att Agne Hansson anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 108 MONA SAINT CYR (m):

Herr talman! Under 1860-talet hemsöktes norra Sverige av en svår missväxt, som fick följdverkningar århundradet ut. Många emigrerade då till Amerika och Australien. Kvar blev åldringar, barn, sjuka och kvinnor – med stora försörjningsproblem. Några handlingskraftiga kvinnor bland dem vandrade någon gång under åren 1885 eller 1886 från Västerbottens inland ned till Umeå för att i sin nöd uppvakta landshövdingen där. De bad att en välutbildad kvinna skulle ställas till deras förfogande och hjälpa dem med hem och ekonomi men också med ladugårdshygienen i anledning av den nya medicinalstyrelsens utfärdade direktiv.

På så vis – har det berättats mig – kom det sig att landshövdingen i Umeå lät inrätta den första tjänsten som s. k. specialmejerska för norra Västerbotten och södra Norrbotten med stationeringsort i Luleå. Hennes specialkunskaper den gången gällde mjölkhushållningen, eftersom det var mjölkprodukterna som dessa människor var hänvisade till att leva av. Detta skedde redan 1890.

År 1902 tillsattes den andra specialmejerskan i Norrland med statione-

Onsdagen den
16 maj 1984

*Avveckling av den
regionala hemkon-
sulentorganisa-
tionen, m. m.*

ringsort i Härnösand. Dessa båda kvinnor skall ha utfört ett otroligt arbete ute i bygderna. Ur detta embryo föddes hemkonsulentverksamheten 1910, i Skåne. Under åren 1910–1936 arbetade ett tiotal hemkonsulenter inom landets södra hushållningssällskap. År 1936 kom det riksdagsbeslut som fastslog att det i varje län skulle finnas minst en hemkonsulent. Vissa län hade både två och tre. Hemkonsulenterna var på den tiden hushållens egna informatörer.

År 1967 flyttades dock hemkonsulenterna över till lantriksstyrelserna för att redan 1970 placeras på länsstyrelserna. Nu föreslår regeringen och utskottet att de skall avskaffas. I 19 motioner har det yrkats avslag på detta förslag.

Diskussionen om hemkonsulenternas ställning har som vi har hört pågått i tiotalet år. Hittills har riksdagen stått emot förslag om avskaffande av hemkonsulenterna, som successivt anpassat sin roll till samhällets nya behov och nya krav. Detta har skett via en påbyggd utbildning med bl. a. juridik och marknadsföring, med psykologi, svenska och företagsekonomi. Nya målgrupper utöver direktrådgivningen till enskilda konsumenter har kommit i förgrunden. Hemkonsulenterna har utbildat lärare, socialsekreterare, familjerådgivare, hemvårdspersonal osv., men de har också vänt sig till exempelvis militära målgrupper, AMS-anställda och studieförbunden.

Herr talman! I budgetpropositionen görs gällande att ca 90 % av landets invånare har tillgång till konsumentrådgivning. Verkligheten talar ett annat språk. Endast 46 kommuner har konsumentrådgivning via heltidstjänster. 77 kommuner har över huvud taget ingen konsumentrådgivning. Resten av de 284 kommunerna i landet har ett utbud som varierar mellan 0–5 veckotimmar och 5–9 veckotimmar.

Dessa uppgifter avslöjar bl. a. att det är de små och medelstora kommunerna som betjänas av den regionala verksamheten, dvs. av hemkonsulenterna. Lagutskottet fick häromveckan t. ex. erfara vid en studieresa i Värmland, att där saknas konsumentrådgivning i nio av länets kommuner! Vad händer då, när hemkonsulenterna upphör att existera redan vid förestående årsskifte, dvs. om ett halvt år? Jo, alla konsumentpolitiska insatser försvinner, främst i dessa kommuner. Där uppstår ett vakuum!

Herr talman! Man måste fråga sig varför detta sker. För drygt ett år sedan tillsatte den socialdemokratiska regeringen en konsumentpolitisk kommitté att närmare se över de konsumentpolitiska frågornas framtida hantering. Den skall enligt direktiven avge sitt slutbetänkande nästa vår. Resultatet av detta betänkande kan inte väntas föreligga förrän tidigast om två år, enligt såväl lagutskottet som bostadsutskottet.

Utatt att ha något att sätta i stället, avskaffar man sålunda en väl inarbetad, kunskapsberikad och fungerande organisation. Socialdemokraterna, som berömmar sig av att vara ett konsumentvänligt parti i sitt värn om alla tänkbara målgrupper i samhället, lämnar just de svaga kommunerna i sticket, under ett par års tid i varje fall. Direktivens tal om speciella grupper, bl. a. människor i glesbygd, som inte kan utnyttja sin valfrihet på grund av bristande resurser eller geografiska handikapp, skorrar därför falskt.

Vad tänker socialdemokraterna sätta i stället? Och vad kommer detta att kosta? Det är väsentliga frågor. När skall detta något införas och genomföras? Det måste riksdagen ha besked om i dag.

Socialdemokraterna skriver, bl. a. i lagutskottets yttrande till bostadsutskottet, att man redan nu bör vidta åtgärder för att provisoriskt lösa problemen med hemkonsulentverksamheten. Vilka problem? De finns ju inte, om man avstår från att skapa dem – i avvaktan på den av socialdemokraterna själva tillsatta konsumentpolitiska kommitténs förslag!

Man säger att man skall ta till vara hemkonsulenterna som en resurs. Men hur gör man det då? Jo, man avskaffar dem! Det är ett logiskt beslut enligt socialdemokratiskt tänkande. Bakom dessa "konstifkationer" gömmer sig någonting. Vad är det, Magnus Persson? Eller varför inte fråga civilministern själv, som befinner sig i kammaren. Förstamajtalen introducerade ju "brukartanken", och den kanske kunde presenteras också i riksdagen i dag parallellt med den nya konsumentorganisationen som man någonstans måste kunna plocka fram.

Avskaffandet av hemkonsulenterna skall inbespara 2,5 milj. kr. nästa budgetår. I verkligheten erbjuder trygghetslagstiftningen hemkonsulenterna andra tjänster, som också skall betalas. Därutöver har, som vi hörde, konsumentverket på finansministerns begäran lämnat ett förslag till en övergångslösning, som behåller 13 hemkonsulenttjänster direkt under konsumentverket för 1,25 milj. kr. nästa år – dvs. det dubbla, 2,5 miljoner, på helår. På så vis varken avskaffar man hemkonsulentorganisationen eller sparar pengar. Finansministern talar dessutom, precis som Magnus Persson nyss, om behovet av ytterligare stöd till kommunerna. Det kostar också pengar.

Slutsatsen av hela detta resonemang kan bara bli att här pågår någon form av låtsaslek framför våra ögon. Man avskaffar en organisation. Man skapar därmed problem, som skall åtgärdas. Man påstår att man sparar och drar in medel med ena handen för att lämna ut dem med den andra. Konsumentverket tillåts därmed expandera. Det blir mer centraliserad verksamhet, men man skär bort på den regionala nivån. De små kommunerna och konsumenterna lämnas helt åt sitt öde.

I min motion 914 har jag föreslagit avslag på regeringens proposition om att avskaffa hemkonsulentorganisationen. Jag har däremot ställt upp på sparambitionen och anser att medlen i fråga skall tas från konsumentverkets budget i motsvarande mån. Detta senare yrkande hör dock inte hemma här utan under lagutskottets behandling i dess betänkande 28.

Herr talman! Mot bakgrund av vad jag här anfört yrkar jag avslag på propositionen i nämnda ärende och bifall till motion 1983/84:914 liksom till motionerna 1987 och 2410 med motsvarande innehåll.

I detta anförande instämde Gullan Lindblad och Inger Wickzén (båda m).

Onsdagen den
16 maj 1984

*Avveckling av den
regionala hemkon-
sulentorganisa-
tionen, m. m.*

Anf. 109 MAGNUS PERSSON (s) replik:

Herr talman! Det var en lång väg att vandra som Mona Saint Cyr hade, alltifrån emigration till handlingskraftiga kvinnor i Västerbottens inland. Men inte med ett enda ord sade hon någonting om det mycket förtjänstfulla, tålmodiga och fina arbete som konsumentrådgivarna ute i kommunerna i dag utför. Det är möjligt att kommunerna med detta förslag i ökad omfattning får ta sitt ansvar för att bygga ut den kommunala rådgivningen. Det är ju också det som civilministern säger.

Nu påstår Mona Saint Cyr att de svaga kommunerna lämnas i sticket. Det är nog inte riktigt hela sanningen. Tittar man på det här, finner man en hel rad av kommuner som har relativt god ekonomi men som inte har byggt ut den här verksamheten av vissa anledningar – varför kan man ju fråga sig. Sedan brukar man från moderat håll peka på vikten och värdet av de små kommunerna och framhålla att de kan klara alla sina frågor själva.

Herr talman! Den konsumentpolitiska kommittén har direktiv att behandla den här frågan, och den kommer så småningom med ett förslag. Moderaternas besparingsiver brukar ju göra sig gällande, men här tycker jag att det har förts en rätt vettig politik. Hemkonsulenternas organisatoriska hemvist på länsstyrelserna upphör, och mot det finns det reservationer. Men finansministern har sagt, att skulle det behövas, är man beredd att gå in från konsumentverkets sida och tillsammans med kommunerna rätta till situationen.

Anf. 110 MONA SAINT CYR (m) replik:

Herr talman! Magnus Persson frågar varför jag gick denna långa väg i min historik, som ändå egentligen var väldigt kort. Det kanske har ett visst samband med frågan om tradition och att inte undanröja sådant som är gott och bra bara för att riva ner och inte ha någonting i stället. Det kan vara motiveringen.

Då frågar jag Magnus Persson: Varför denna korta väg att så snabbt avskaffa hemkonsulentorganisationen utan att ha något i stället? Per den 1 januari 1985 skall hemkonsulenterna vara väck, och ni har ingenting i stället.

Jo då, säger Magnus Persson, vi har konsumentrådgivarna i kommunerna. Jag talade nyss om, att sådana saknas i 77 kommuner. Varför skaffar de då inte konsumentrådgivare? Jo, självfallet därför att de är små och inte har råd. Kommunerna skall inte och kan inte expandera; det trodde jag att Magnus Persson visste som sitter i riksdagen.

Jag nämnde också den konsumentpolitiska kommittén och sade att den är tillsatt för ett år sedan och skall lägga fram sitt slutbetänkande om ett år. Som jag sade kommer resultatet om ca två år. Där emellan har vi alltså ett vakuum. Varför? Vad är det som skall hända per den 1 januari 1985 som Magnus Persson inte vill tala om för oss?

Det är normalt att när vi avger motioner blir de alltid avslagna på grund av att det pågår en utredning. Därför borde vi också avslå den här propositionen.

Anf. 111 MAGNUS PERSSON (s) replik:

Herr talman! Ett par saker. Kommunerna skall inte expandera, säger moderaterna. Det är väl en sanning med modifikation. Hade vi haft en moderat civilminister och en moderat finansminister, då hade vi vetat att det hade varit tummen ner. Vi har från socialdemokratisk sida sagt att kommunerna skall ha en rimlig expansion inom ramen för de samhällsekonomiska budgetkonsekvenserna. Vi skall inte helt strypa den kommunala verksamheten i fortsättningen. Där lyckas inte moderaternas besparingsiver helt.

Sedan tror jag att de små och medelstora kommuner som i dag inte har konsumentrådgivare säkert kommer att göra en viss omDisposition och omprioritering. Jag tror att vi kommer att se att antalet lokala konsumentrådgivare ökar. Det finns inte ett ord i Mona Saint Cyr's anförande här i dag om det uppoffrande vardagliga jobb som dessa gör ute i kommunerna. Det är dessa som ofta har den omedelbara kontakten med konsumenterna. Vi från socialdemokratisk sida är beredda att stötta kommunerna i denna verksamhet.

Anf. 112 MONA SAINT CYR (m) replik:

Herr talman! Förstod jag Magnus Persson rätt när han talade om det uppoffrande vardagliga jobbet – är det inte ett yrke man utövar, och skall man inte göra rätt för sig? Jag hoppas att vi alla gör det bästa vi kan för den avlöning vi får.

Jag sade att det är 77 kommuner som inte har konsumentrådgivare. De är helt hänvisade till hemkonsulenterna. Det är den vägen konsumenterna i de små kommunerna får gå för att få hjälp. Det skulle vara intressant om Magnus Persson ville gå in på den mera centrala frågan, nämligen: Vad händer egentligen ute i landet för att fylla det vakuum som ni i dag skapar med det här beslutet?

Det finns t. ex. en rapport som konsumentverket bidragit till ekonomiskt. Det bidrar ekonomiskt till många liknande infallsvinklar. Vad håller socialdemokraterna på med för att fylla de här luckorna? Varför är det så bråttom att avskaffa hemkonsulenterna?

Det finns en hund begravd. Jag skulle vilja att ni så att säga grävde upp den och presenterade den från talarstolen.

Andre vice talmannen anmälde att Magnus Persson anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 113 LINNEA HÖRLÉN (fp):

Herr talman! Jag skall säga några ord med anledning av förslaget att avveckla den regionala hemkonsulentorganisationen. En fyra personers familj har under ett år upplevt fördyrade omkostnader med 900 kr. per månad enligt konsumentverkets beräkningar. I dag frågar sig familjerna hur pengarna skall räcka till. Konsumtionsspiralen måste på något sätt brytas och familjeekonomin räddas.

Onsdagen den
16 maj 1984

---

*Avveckling av den
regionala hemkon-
sumentorganisa-
tionen, m. m.*

Därför är det viktigt att den offentliga konsumentverksamheten inte raseras. Vi behöver en verksamhet som kan erbjuda råd och upplysning om hushållsekonomi, om val av bästa köp och som över huvud taget skall hjälpa konsumenterna till rätta för att de inte skall fastna i misslyckade inköp, som i sin tur leder till trassliga affärer. Det är också väsentligt att klargöra för hushållen en beredskap för att förändra sin situation, när ekonomin kärvar och kräver detta. Rådgivning bidrar till allt detta.

Konsumentverket utgör den centrala organisationen för konsumentupplysning, som initierar till jämförande undersökningar, utför varuprovningar, m. m. Men det finns ingen rimlig möjlighet för ett centralt verk att nå hela landets konsumenter och vara deras språkrör.

1975 års riksdagsbeslut om den offentliga konsumentpolitiken innebar en rekommendation till kommunerna att införa konsumentrådgivning. I januari 1984 har 207 av landets 284 kommuner inrättat någon form av konsumentverksamhet. Men 77 kommuner saknar fortfarande konsumentvägledning, som tidigare har sagts. Av de kommuner som inrättat denna verksamhet har 102 kommuner endast anslagit medel för 10–15 veckotimmar. Den kommunala konsumentvägledningen är sålunda av mycket skiftande slag.

Den regionala hemkonsumentverksamheten är den äldsta grenen inom den offentliga konsumentpolitiken. Redan vid sekelskiftet byggdes den upp inom hushållningssällskapens verksamhetsområde för att via lantbruksnämnderna år 1970 knytas till länsstyrelserna. Hemkonsulenternas insatser har stor betydelse för hushållen och har bidragit till att ge konsumenterna bättre förutsättningar att klara hushållsekonomi, förmedla kunskaper såväl om marknaden som om mat och goda kost- och konsumtionsvanor m. m.

Hemkonsulenternas nuvarande arbete genomförs efter anvisningar från konsumentverket. Konsulenterna följer bl. a. upp de riktlinjer som fastställs genom förhandlingar mellan konsumentverket och tillverkare-köpmannaorganisationer. Verket bevakar ju marknadsföring och säljvillkor och tar fram riktlinjer om detta. Hemkonsulenterna arbetar även inom utbildningsområdet för grundskolan och för kommunernas socialtjänst.

Det finns totalt 39 inrättade tjänster i landet. Regeringens förslag om indragning av tjänsterna innebär ett dråpslag mot den redan nu knappa offentliga konsumentverksamheten och en nedvärdering av den. Förslaget urholkar dessutom konsumentverkets möjligheter att fullfölja de arbetsuppgifter som ålagts verket.

Skulle den regionala konsumentverksamheten upphöra, drabbas särskilt hårt människorna i de små och medelstora kommunerna, där det i så fall kommer att saknas både personella och ekonomiska förutsättningar till rådgivning.

Den regionala verksamheten har stor betydelse för enskilda konsumenter särskilt i tider av ekonomisk åtstramning och sänkta reallöner. Från folkpartiets sida vill vi att riksdagen slår vakt om en fungerande konsumentrådgivning och uttalar att den regionala hemkonsumentorganisationen skall vara kvar. Jag yrkar därför bifall till reservation 1.

Vidare har vi från folkpartiet i en partimotion fört fram kravet att

länsstyrelsernas naturvårdsenheter tillförs en förstärkning. Vi anser att det är oerhört viktigt med prövning och tillsyn enligt miljöskyddslagen om man vill föra en aktiv miljöpolitik. Även om man föreslagit anslagshöjningar, är dessa ej tillräckliga, och vi har därför ett yrkande om att 4 milj. kr. utöver regeringens förslag skall tillföras naturvårdsenheterna på länsstyrelserna. Jag vill därför, herr talman, också yrka bifall till reservationerna 2, 5 och 8 och i övrigt till betänkandets förslag.

Anf. 114 KERSTI JOHANSSON (c):

Herr talman! "I ekonomiskt kärva tider är det särskilt viktigt med en effektiv konsumentpolitik." Att hjälpa konsumenterna att hitta rätt på marknaden och använda sina pengar på ett förnuftigt sätt kan ge stora samhällsekonomiska vinster. – På det här sättet inleder finansministern en liten skrift, Konsumentpolitisk översikt 1983, daterad i september. Vi har hört den återoplas här i kammaren för en liten stund sedan. Denna översikt skall, står det, "fungera som ett lättillgängligt och aktuellt referensmaterial". I denna översikt finns det också ett avsnitt om länsstyrelsernas konsumentpolitiska verksamhet, en redogörelse av vad hemkonsulentverksamheten omfattar. Det framgår av denna att det gäller mycket viktiga arbetsuppgifter.

Skriften var som sagt daterad i september, och det är därför överraskande att några månader efteråt få ett regeringsförslag om avveckling av den regionala hemkonsulentorganisationen. Riksdagen har ju de två senaste åren uttalat sig mot ett avskaffande.

Från centerns sida anser vi att det är fel att avveckla den här organisationen. Detta har vi också framhållit i våra motioner, och det gjorde vi också då lagutskottet hade ärendet för yttrande.

Hemkonsulenterna fullgör viktiga uppgifter. De har det övergripande ansvaret för konsumentfrågorna i länen. Hemkonsulenternas värdefulla insatser för konsumentpolitiken är det främsta skälet till att centern anser att det här ledet i konsumentverksamheten måste finnas kvar.

Konsumentverket som central instans för konsumentfrågor behöver en regional plattform. Den är ett viktigt mellanled mellan det centrala verket och den kommunala verksamheten och ett komplement till denna. Den kommunala verksamheten är i dag dessutom frivillig.

I propositionen och i betänkandet anføres – vilket även har tagits upp vid ett flertal tillfällen här i debatten – att närmare 90 % av landets befolkning har tillgång till konsumentrådgivning i den egna kommunen. Det är möjligt att man kan få det till det. Men som vi hört är det ändå 77 kommuner i landet som helt saknar konsumentrådgivning, och detta gäller mest små kommuner och glesbygd.

Vi måste också se till innehållet i verksamheten. Då kan man fråga sig hur det är med tillgången till konsumentrådgivning i kommuner som har mindre än fem veckotimmar anslagna. Ett trettiotal kommuner redovisar att de har en anställd som ägnar mindre än fem veckotimmar åt konsumentfrågor. Endast 46 kommuner har heltidstjänster. Kommunerna är inte heller beredda att utöka sin verksamhet, åtminstone har inte vi fått det intrycket.

Nr 145

Onsdagen den
16 maj 1984

---

*Avveckling av den
regionala hemkon-
sulentorganisa-
tionen, m. m.*

---

*Avveckling av den
regionala hemkon-
sulentorganisa-
tionen, m. m.*

Vid en hearing som lagutskottet hade i Karlstad i samband med en studieresa dit den 8 maj angående bl. a. konsumentverksamheten, ställdes frågan: Vad blir mest akut om hemkonsulentverksamheten försvinner? Svaret för Värmlands del blev att efterfrågan på rådgivning kommer att märkas först. Här fanns nio kommuner utan konsumentverksamhet. Dessutom framhöll man att den övergripande informations- och utbildningsverksamheten försvinner. Vi hade säkert fått samma svar var än i landet vi hade ställt frågan.

Hemkonsulenterna vänder sig till vidareförmedlare, och de har ansvaret för utbildningsinsatser för lärare och andra personalgrupper inom länen och även för speciella grupper såsom värnpliktiga, AMU-elever, hemvårdare, för att ta ytterligare några exempel.

Av tradition har man arbetat serviceinriktat gentemot allmänheten och kan utföra arbetsuppgifter framför allt i förebyggande syfte, och detta är inte minst viktigt. Vad vi också tycker är anmärkningsvärt – det sade vi då lagutskottet yttrade sig om ärendet, och det framgår även av den gemensamma reservation i bostadsutskottets betänkande som har avgetts av centern, folkpartiet och vpk – är att en konsumentpolitisk kommitté arbetar och beräknas bli färdig inom mindre än ett år. I fråga om allt annat avvaktar vi, som tidigare sagts här, utredningar, men inte i detta fall.

I den här utredningens direktiv ingår bl. a. att man bör pröva om förhållandet mellan insatserna på de olika nivåerna – central, regional och kommunal – är det bästa eller om förändringar är påkallade. Här går man nu helt förbi den utredning som arbetar just med detta.

Konsumentverket har fått regeringens uppdrag, och man har också redovisat åtgärder, för att, som socialdemokraterna i lagutskottet uttryckte det, provisoriskt lösa problemen med hemkonsulentverksamheten. Det har man gjort på ett sådant sätt att man föreslår att 10–15 årsarbetskrafter från hemkonsulentorganisationen knyts direkt till och avlönas av konsumentverket. Det här kan ju låta bestickande, men sanningen är den att även med detta förslag avvecklas hemkonsulenterna. Det blir tjänster som handläggare på konsumentverket, och vi ser det som en centralisering. Även en sådan organisation kostar pengar. Den i budgetpropositionen förutsedda besparingen kommer att förverkligas endast till hälften, och då har besparingsmotivet förlorat i styrka. Också med den skrivning moderaterna har i sin avvikande mening försvinner hemkonsulenterna.

En iakttagelse jag gör då jag tar del av bostadsutskottets betänkande om anslag till länsstyrelserna är vilken status olika verksamheter inom länsstyrelsen har. De flesta verksamheter får sina anslag uppräknade, men den regionala hemkonsulentorganisationen föreslås bli avvecklad.

Centern kan inte ställa sig bakom detta förslag. Vi anser att konsumentfrågorna är viktiga. Hushållsekonomiska frågor är i dag aktuella, och de blir mer och mer angelägna i framtiden. I tider av ekonomisk åtstramning är den konsumentpolitiska verksamheten betydelsefull. Vi anser det vara fel att avveckla en väl fungerande regional konsumentpolitisk verksamhet.

Vi har fått oerhört mycket stöd från olika håll, både från enskilda och från

organisationer, för vår ståndpunkt.

Herr talman! Mot bakgrund av att hemkonsulenterna fullgör mycket viktiga uppgifter och att den konsumentpolitiska organisationen är föremål för utredning, anser jag att riksdagen nu måste avvisa regeringens förslag om indragning. Jag yrkar därför bifall till reservation nr 1.

I detta anförande instämde Gunnel Jonäng, Inger Josefsson och Rosa Östh (alla c).

Anf. 115 MAGNUS PERSSON (s) replik:

Herr talman! Eftersom jag blev uppmanad att beträda talarstolen och visa att det inte finns någon hund begraven tänker jag göra det. Jag vill hänvisa till följande text på s. 10 i betänkandet:

”Finansministern anför i budgetpropositionen (bil. 9 s. 70) att konsekvenserna på kommunal nivå av en avveckling av hemkonsulentorganisationen får övervägas särskilt och att därvid får prövas om ytterligare stöd till kommunerna från konsumentverket kan behöva ges.”

Herr talman! Jag tänker också ta upp en annan frågeställning. Det är ändå ganska stora avstånd som det i vissa fall rör sig om. Vad ger ni för besked till den kvinnliga eller manliga industriarbetare som på sin arbetsplats har hastat fram till en telefonautomat, som ständigt tickar efter enkronor, för att ringa hemkonsulenterna på länsstyrelsen 15, 20 eller kanske 30 mil bort? Antingen är hemkonsulenterna upptagna, eller också är de bortresta i tjänsteärende. Ett bättre alternativ är då att exempelvis kommunen har en lokal konsumentrådgivning dit den nämnda industriarbetaren kan gå för att på ort och ställe besöka den lokala konsumentrådgivaren. Dessa frågeställningar, herr talman, möter vi ofta när vi är ute i länen. Detta är ingen lätt fråga.

Jag undrar också om det inte kan vara så att vissa kommuner inte har byggt ut sin lokala konsumentrådgivning på grund av att det på regionalt håll har funnits hemkonsulenter som de har kunnat hänvisa till. Den frågeställningen, herr talman, är också relevant på många håll.

Jag tycker att man bör nyansera debatten och föra ned den på det plan som det egentligen rör sig om. Det är inte så lätt att nå en hemkonsulent som sitter rätt många mil bort. Om den regionala hemkonsulentorganisationen avvecklas, tror jag att kommunerna får ett starkare tryck på sig att bygga ut sin lokala konsumentrådgivning.

Detta, herr talman, var svaret på frågan om det inte fanns en hund begraven.

Anf. 116 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag får erinra Magnus Persson om att han har att replikera Kersti Johansson och ingen annan.

Anf. 117 MAGNUS PERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag ställer då frågan till Kersti Johansson, eftersom hela hennes anförande andades uppfattningen att det bara rör sig om den regionala hemkonsulentorganisationen.

Nr 145

Onsdagen den
16 maj 1984

Avveckling av den regionala hemkonsulentorganisationen, m. m.

Onsdagen den
16 maj 1984

---

*Avveckling av den
regionala hemkon-
sulentorganisa-
tionen, m. m.*

Anf. 118 ANDRE VICE TALMANNEN:

Magnus Perssons repliktid är slut.

Anf. 119 KJELL MATTSSON (c):

Herr talman! Jag skall börja med att yrka bifall till reservation nr 6 om statsbidrag till kostnader för medborgarvittnen. Den reservationen bygger på min motion, där jag dels ifrågasatt systemet med medborgarvittnen, dels yrkat att statsbidrag inte skall utgå för verksamheten. Systemet som sådant skall jag inte gå in på, eftersom ärendet återkommer i samband med behandlingen av justitieutskottets kommande betänkande.

Det enda som riksdagen har att ta ställning till nu är huruvida statsbidrag skall utgå till verksamheten. Jag tycker att det är omotiverat att statsbidrag utgår. Det är några av de större polisdistrikten som börjat med denna verksamhet. Om vi säger oss att det är en så värdefull och viktig verksamhet att den bör finnas över hela landet, är 1 miljon ingenting att dela ut till alla polisdistrikten. Jag är övertygad om att riksdagen, eftersom vi sparar och gnetar på ånslagen till olika verksamheter inom länsstyrelsernas områden, inte skulle gå med på en uppräknig av detta anslag till tiotals miljoner, vilket det skulle vara fråga om, om systemet med medborgarvittnen skulle gälla för landet i dess helhet.

Eftersom vi så ofta talar om hur nödvändigt det är att vi försöker rationalisera den offentliga verksamheten, tycker jag att det inte finns någon anledning att fortsätta med den här typen av små statsbidrag, i all synnerhet som de utgår till mycket starka kommuner. Det finns alltså starka skäl för att avskaffa detta statsbidrag, alldeles oavsett vilken uppfattning man har om systemet med medborgarvittnen som sådant.

Jag skall, herr talman, inte gå in i diskussionen om hemkonsulentverksamheten – jag vill bara konstatera en sak: Mona Saint Cyrs anförande innehöll en mycket stark argumentering för avslag på propositionen. Yrkande härom finns i reservation nr 1. I den reservationen har vi reserveranter tagit med Mona Saint Cyrs motion nr 914. Den bildar alltså tillsammans med andra motioner underlag för vårt yrkande om avslag på regeringens proposition och för vårt yrkande om att hemkonsulentverksamheten skall fortsätta i sin nuvarande form. Därför tycker jag att Mona Saint Cyr och andra, helst alla moderaterna, skall rösta för bifall till reservation nr 1.

Anf. 120 MAGNUS PERSSON (s) replik:

Herr talman! Helt kort beträffande den fråga som Kjell Mattsson tog upp om medborgarvittnen:

Först och främst faller frågan under justitieutskottet. Vi anser inte att det finns någon som helst anledning att avveckla denna verksamhet. Dessutom – och det är viktigt – ges kommunerna en lagstadgad rätt men inte en skyldighet att utse medborgarvittnen. Denna verksamhet påbörjades 1981 och har pågått alltför kort tid för att vi nu över huvud taget skall gå in och peta på detta anslag, som är på 1 milj. kr.

Jag yrkar än en gång avslag på reservationen.

Onsdagen den
16 maj 1984

*Avveckling av den
regionala hemkon-
sulentorganisa-
tionen, m. m.*

Anf. 121 KJELL MATTSSON (c) replik:

Herr talman! Magnus Perssons replik på mitt anförande har egentligen inte med yrkandet att göra, för jag sade uttryckligen att vi inte nu diskuterar frågan om huruvida systemet skall finnas kvar eller inte, att detta är ett ärende som bereds av justitieutskottet och att vi får anledning att senare ta ställning till systemet som sådant. Vad jag klart framhållit både i motionen och i reservationen är att jag anser att ett statsbidrag till denna verksamhet är av så ringa betydelse att det inte finns någon anledning att medel beräknas härför. Man behöver inte fortsätta med någon sorts försöksverksamhet i det fallet – det är bara att konstatera att 1 milj. kr. egentligen är för litet pengar att växla ut mellan staten och kommunerna.

Anf. 122 MAGNUS PERSSON (s) replik:

Herr talman! De kommuner som berörs är Stockholm, Göteborg och Malmö. De har hävdatt att detta anslag på 1 milj. kr., som de får i statsbidrag, är oerhört viktigt för att de skall kunna klara denna verksamhet. Det är på grundval av detta som vi har följt departementschefens förslag och förordat att detta anslag skall utgå även fortsättningsvis.

Anf. 123 KJELL MATTSSON (c) replik:

Herr talman! Att Sveriges tre största kommuner anser att 1 milj. kr. är avgörande för en viss verksamhet är ett fantastiskt svagt argument. Är det inte mer betydelsefullt, tycker jag att t. o. m. systemet som sådant kan ifrågasättas.

Anf. 124 STINA GUSTAVSSON (c):

Herr talman! Jag har med intresse följt debatten i kammaren i dag angående den regionala konsumentpolitiska verksamheten, och jag har gjort det från två utgångspunkter.

Den ena är att jag i mitt tidigare förvärvsarbete har kommit att nära samarbeta med hemkonsulenter vid länsstyrelsen och därmed lärt känna verksamheten såväl utifrån som inifrån. Jag fick en god kännedom om vad verksamheten betydde för länet, för länets invånare liksom också för den kommunala konsumentpolitiska verksamheten. Med tanke på dagens debatt tycker jag att det hade varit bra om Magnus Persson hade fått samma insyn – det tror jag att han hade mått väl av.

Den andra utgångspunkten är det arbete som pågår inom konsumentpolitiska kommittén och hur dagens beslut kan komma att påverka dess fortsatta arbete.

När det gäller de konsumentpolitiska frågorna konstaterar jag att de fortfarande har en låg status. Jag skulle här vilja använda Bertil Danielssons uttalande om att ha en "vid syn". Dock är moderaterna i detta ärende inte så vidsynta att de är överens med oss om tagen. Mona Saint Cyr sade i sitt anförande att det pågår en låtsaslek hos socialdemokraterna i fråga om hemkonsulentorganisationen. Jag tycker att samma låtsaslek pågår hos moderaterna. Moderaterna i bostadsutskottet är ense med socialdemokra-

Onsdagen den
16 maj 1984

*Avveckling av den
regionala hemkon-
sulentorganisa-
tionen, m. m.*

terna om att ta bort hemkonsulenterna från länsstyrelserna. Mona Saint Cyr talade sig varm för att de skall finnas kvar, och det är bra. Men samtidigt frågar hon vad som skall sättas i stället. Samma frågor och kritik borde hon rimligen framföra till sina egna partikamrater, som här i kammaren tydligen är beredda att rösta för att hemkonsulenterna försvinner. Vidare anklagar hon socialdemokraterna för att försvaga konsumenternas ställning, men i samma andetag vill hon skära ned anslaget till konsumentverket med 5 milj. kr. Jag vill fråga: Är det att stärka och slå vakt om konsumenternas ställning?

I jämförelse med andra länder satsar Sverige mycket små resurser på hushållsutbildning och hushållsvetenskaplig forskning. De hushållsekonomiska frågorna borde i stället öka i betydelse, när man betänker att värdet av hushållens samlade utrustning i form av bostäder, bilar, maskiner och bohag är lika stort som värdet av industrins alla anläggningar. Värdet av hushållens eget arbete uppskattar man i dag till ungefär en tredjedel av vad ett lönearbete ger.

När man ser på hur anslagsfördelningen har gjorts på de olika enheterna inom länsstyrelserna finner man, som jag ser det, att sådana synpunkter inte har beaktats. Skälet har i stället varit att spara pengar. Dessutom tas dessa pengar från en fåmansenhet, som ju har minst möjlighet att göra sin röst hörd.

När det gäller den konsumentpolitiska kommitténs sammansättning finns det anledning att uppmärksamma det förhållandet att det i denna kommitté inte finns någon representant för hemkonsulenterna och därmed den regionala verksamheten. Däremot är såväl den centrala organisationen, konsumentverket, som den lokala, konsumentvägledarna i kommunerna, företrädade. Nu kör man från regeringen och lagutskottets och bostadsutskottets majoriteter över kommittén och en bit av dess uppdrag.

När man nu säger nej till fortsatt regional konsumentpolitisk verksamhet, riktad till länets invånare, borde man i konsekvens härmed också ha talat om hur denna verksamhet skall skötas framöver. Men den delen lämnar man till kommittén att reda ut.

Det förslag som konsumentverket har tagit fram om ett övertagande av några hemkonsulenter för sin egen verksamhet ute på fältet innebär att konsumentverket ser dessa som sina helt egna handläggare. Borta är den resurs för konsumenterna som förmedlar kunskap och erfarenhet inom hela konsumentområdet. Enligt direktiven till den konsumentpolitiska utredningen skall man beakta folkrörelsernas roll i konsumentpolitiken, och det är bra. Enligt min uppfattning borde hemkonsulenterna vara de självskrivna kunskapsförmedlarna i detta sammanhang.

Under den tidigare handläggningen av ärendet i dag har centerns företrädare och även någon representant för annat parti lämnat många bevis för hemkonsulenternas betydelse. Jag delar helt deras uppfattning. Därmed, herr talman, vill jag yrka bifall till reservation nr 1 vid bostadsutskottets betänkande 26.

I detta anförande instämde Anna Wohlin-Andersson, Rune Gustavsson och Sigvard Persson (alla c).

Anf. 125 KARL BOO (c):

Herr talman! Vad som tydligen kommer att ske i kammaren om en stund kunde bilda underlag för en kriminalthriller med rubriken "Mordet på hemkonsulentverksamheten". Här bildar socialdemokrater och moderater en allians – om den är helig eller ohelig vill jag inte bedöma – och föreslår avveckling av en viktig verksamhet. Även om Mona Saint Cyr gör avbön för några moderater, förändrar detta inte situationen.

Jag vill erinra om att det redan under den tid när jag tillhörde regeringen fanns krafter som ville avveckla just hemkonsulentverksamheten. Länsstyrelserna betraktade denna verksamhet som en främmande fågel, och därmed låg det nära till hands att i besparingssyfte föreslå en avveckling. Skälet var således att man tyckte att verksamheten låg utanför länsstyrelsernas sedvanliga arbetsuppgifter. Alla sådana försök att spara bort hemkonsulentorganisationen på länsnivå avvisade vi då mycket bestämt. Det finns verkligen anledning att erinra om att denna inriktning omfattades av väldigt många av oss redan på den tiden.

Jag skall inte här tala ytterligare om hemkonsulentorganisationens stora betydelse. Det har Agne Hansson och andra gjort på ett förtjänstfullt sätt. Jag vill endast erinra om att konsumentverket har erbjudit sig att överta verksamheten, om det får mera pengar, och att det då verkligen är fel väg att flytta upp verksamheten i stället för att låta den finnas kvar på länsnivå och utvecklas där. Den riktiga vägen är självfallet att flytta resurser från central nivå och ut till länsstyrelserna.

Jag vill till sist säga: Sällan har ett regeringsförslag väckt en så stark motopinion som detta. Jag tycker faktiskt att inte ens riksdagen är för stor och myndig för att kunna ta intryck av opinioner ute i landet. Det är klädsamt för en majoritet i Sveriges högsta beslutande instans, riksdagen, om den kan ta hänsyn också till sådana strömningar.

Herr talman! Med detta ber jag att få yrka bifall till reservation nr 1.

Anf. 126 MAGNUS PERSSON (s):

Herr talman! Jag skall inte göra Karl Boo ledsen genom att säga att det inte är fråga om något mord på hemkonsulenterna. Vi har från utskottsmajoritetens sida dock sagt på s. 12 i betänkandet att ytterligare stöd till kommunerna från konsumentverket kan behöva ges med anledning av avvecklingen. Regeringen har givit konsumentverket i uppdrag att undersöka hithörande frågor. Om man finner att ytterligare stöd skulle behöva ges, är regeringen också beredd att lämna det. Därför tycker jag trots allt, herr talman, att det är ett alltför drastiskt uttryck som Karl Boo använder när han talar om en kriminalthriller i det här sammanhanget.

Nr 145

Onsdagen den
16 maj 1984

---

*Avveckling av den
regionala hemkon-
sulentorganisa-
tionen, m. m.*

Onsdagen den
16 maj 1984

*Avveckling av den
regionala hemkon-
sulentorganisa-
tionen, m. m.*

Anf. 127 KARL BOO (c):

Herr talman! Jag är medveten om att jag uttryckte mig drastiskt. Men Magnus Persson kan ju inte sitta på två stolar samtidigt. Dels ställer han sig bakom en avveckling av länsorganisationen när det gäller hemkonsulenterna, dels säger han att den skall finnas kvar, men i andra former. Nej, Magnus Persson, man bör verkligen tala i klartext, och här gäller det ju en avveckling av länsorganisationen – enligt det förslag som ligger på bordet.

Anf. 128 MAGNUS PERSSON (s):

Herr talman! Vi anser från utskottsmajoritetens sida att hemkonsulenternas organisatoriska anknytning till länsstyrelserna bör upphöra – och det står vi för. Då blir det en avveckling, och finansministern har sagt att man är beredd att pröva frågan om samarbetet mellan kommuner och konsumentverk. Vi får med stort intresse följa den frågan.

Anf. 129 KARL BOO (c):

Herr talman! Då vill jag bara notera att Magnus Persson nu erkänner att förslaget innebär en avveckling av verksamheten på länsnivå – och det var det jag ville ha fram.

Anf. 130 MAGNUS PERSSON (s):

Herr talman! Om Karl Boo har läst betänkandet, så har han funnit att det står klart på s. 12 att hemkonsulenternas organisatoriska anknytning till länsstyrelsen skall upphöra. Det är ett led i den politik som regeringen för. På den punkten råder det inga delade meningar.

Anf. 131 KARL BOO (c):

Herr talman! Min fråga till Magnus Persson är: Finns det någon annan anknytning på länsnivå som man tänker överväga när det gäller hemkonsulenterna?

Anf. 132 MONA SAINT CYR (m):

Herr talman! Jag skulle vilja säga ytterligare några ord, eftersom det här talades om konsumentrådgivarna på det lokala planet. De täcker ju inte in landet – det har vi tidigare påpekat. Dessutom är det mycket diskutabelt vilken kompetens de har. Det finns ingen enhetlig kompetens, ingen enhetlig utbildning för konsumentrådgivarna. När lagutskottet var i Värmland fick vi höra talas om deras olika bakgrund, och exemplifieringen lät så här: Det fanns hushållstekniker, en föreståndare på Tempo, en kassörska på Domus, en socialinspektör som hade blivit sjuk och behövde en lättare tjänst, en bergsingenjör, en konsumentkooperatör osv. Det är ingen enhetlig bakgrund. Vad händer då när arbetaren på golvet skall ringa i den här telefonen, som vi har hört talas om, för att få ett råd? Jo, han ringer då till konsumentrådgivaren, som inte kan det här området. Vad gör hon? Jo, hon ringer i dag till hemkonsulenten. Efter den 1 januari har hon – eller han – ingen att ringa till längre.

Konsumentverkets resurser kommer alltså att med denna nyordning förstärkas enligt ett förslag som ännu inte är beslutat och som inte har framlagts, men som i alla fall har kommit till regeringen. Det är fråga om en konsumentverksresurs på central nivå, det är ingen konsumentresurs – dvs. en resurs när det gäller konsumenterna.

Den låtsaslek som jag talade om här förut innebär helt enkelt en pågående politisering, som sker förtäckt. Jag har bett att Magnus Persson skulle berätta för oss om den, t. ex. när det gäller den utbildning som nu bedrivs, och som har bedrivits i flera år, med hjälp av konsumentverket, alltså med skattebetalarnas pengar, LO och ABF – en utbildning av konsumentombud runt om i vårt land.

I konsumentverkets skrivelse till regeringen, med förslag om en verksamhet under en övergångstid, säger man att man skall ge stöd till kommuner med konsumentverksamhet. Dessa 77 som ingen har, de får alltså inget ytterligare stöd. Vad innebär det? Enligt många talare på den socialdemokratiska sidan innebär det ett obligatorium, ett tvång för kommunerna att på något sätt inrätta en verksamhet – eller också blir det någon form av politiserad verksamhet, en socialiseringsverksamhet, i kommunerna på konsumentensidan.

Anf. 133 MAGNUS PERSSON (s):

Herr talman! Mona Saint Cyr tar upp frågan om de lokala konsumentrådgivarna och deras kompetens. Jag tror, herr talman, att varken jag eller någon annan i denna kammare är beredd att helt inkompetensförklara de lokala konsumentrådgivarna. Det är inte alla av dem som har akademiska betyg – det kan jag stå upp och säga. Men det är många som har erfarenhet av en lång och trogen konsumentverksamhet och som har ett gediget kunnande från arbetsplatser etc.

Sedan vill jag också säga när det gäller den lokala konsumentrådgivaren, att hon eller han oftast ringer till konsumentverket direkt i stället för att ringa till hemkonsulenten på länsstyrelsen. Det är den uppfattning jag fått vid kontakterna med de lokala konsumentrådgivarna. Således tror jag, herr talman, att man skall vara litet försiktig när det gäller att helt inkompetensförklara en grupp som gör ett fint vardagsarbete.

Anf. 134 MONA SAINT CYR (m):

Herr talman! Jag har inte sagt det. Det var Magnus Persson som sade det. Jag har inte ifrågasatt de lokala konsumentrådgivarnas kompetens. Jag har sagt att de inte täcker in hela landet. De har en varierande bakgrund. De har alltså ingen gemensam utbildning. Det har hemkonsulenterna. Det var det vi talade om. Det handlar om en jämförelse mellan de båda grupperna, om vilken kvalitet de svarar för. Ni har inte byggt ut ett motsvarande nät som kvalitetsmässigt täcker in hela landet. Det är ett sådant jag efterlyser.

Sedan vill jag gärna upplysa Magnus Persson om att konsumentverket sedan flera år tillbaka inte har någon direktrådgivning till konsumenterna.

Avveckling av den regionala hemkonsulentorganisationen, m. m.

Onsdagen den
16 maj 1984

*Avveckling av den
regionala hemkon-
sumentorganisa-
tionen, m. m.*

Anf. 135 MAGNUS PERSSON (s):

Herr talman! Jag sade att konsumentrådgivaren – hon eller han – oftast ringer direkt till konsumentverket för att få råd och dåd samt svar i olika frågor. Men försök inte smita undan när det gäller frågan om de har kompetens eller ej! I ett tidigare inlägg ifrågasattes denna. Jag tror att de här kvinnorna och männen på det lokala planet gör ett bra jobb och att de kompletterar varandra i arbetet med rådgivning till konsumenterna. Jag tror också att det är lättare för kommunmedborgaren att nå henne eller honom om det inte rör sig om ett avstånd på kanske 15 eller 20 mil. Det var den diskussionen vi hade tidigare.

Anf. 136 MONA SAINT CYR (m):

Herr talman! Apropå kompetensen, Magnus Persson: Tala om vilken kompetens konsumentombuden skall ges!

Överläggningen var härmed avslutad.

Bostadsutskottets betänkande 25

Mom. 1 (indelningen i kronofogdedistrikt)

Utskottets hemställan bifölls med 226 röster mot 79 för reservation 1 av Kjell Mattsson m. fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 2 (anslag till kronofogdemyndigheterna)

Utskottets hemställan bifölls med 293 röster mot 15 för reservation 2 av Tore Claeson.

Mom. 3

Utskottets hemställan bifölls.

Bostadsutskottets betänkande 27

Mom. 2, 4 och 5 (förköp för genomförande av detaljplan, m. m.)

Utskottets hemställan bifölls med 168 röster mot 142 för reservation 1 av Kjell Mattsson m. fl.

Mom. 3 (förköp för att säkerställa bostäder åt permanentboende)

Utskottets hemställan bifölls med 214 röster mot 93 för reservation 2 av Rolf Dahlberg m. fl.

Mom. 6 (avgiftsbeläggning av förköpsärenden)

Utskottets hemställan med godkännande av utskottets motivering – som ställdes mot utskottets hemställan med godkännande av den i reservation 3 av Kjell Mattsson m. fl. anförda motiveringen – bifölls med acklamation.

Mom. 7 och 8 (undantag för de allmännyttiga bostadsföretagen från ombildningslagen, m. m.)

Utskottets hemställan bifölls med 167 röster mot 143 för reservation 4 av Kjell Mattsson m. fl.

Mom. 9 (utredning om hembudsskyldighet)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 5 av Kjell Mattsson m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 10 (upphävande av vissa ändringar i tillståndslagen m. m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 6 av Kjell Mattsson m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 11 (utvärdering av tillståndslagen)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 7 av Rolf Dahlberg m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 12 (förvärvsavgift som sanktion i tillståndslagen)

Utskottets hemställan med godkännande av utskottets motivering – som ställdes mot utskottets hemställan med godkännande av den i reservation 8 av Kjell Mattsson m. fl. anförda motiveringen – bifölls med acklamation.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Bostadsutskottets betänkande 28**Mom. 1** (ändrade former för finansiering av bostadslån m. m.)

Utskottets hemställan bifölls med 169 röster mot 140 för reservation 1 av Kjell Mattsson m. fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 2 (vissa överväganden)**Hemställan**

Utskottets hemställan bifölls med 291 röster mot 15 för hemställan i reservation 3 av Tore Claeson. 3 ledamöter avstod från att rösta.

Motivering

Den i reservation 2 av Oskar Lindkvist m. fl. anförda motiveringen godkändes med 165 röster mot 145 för utskottets motivering.

Bostadsutskottets betänkande 26**Mom. 7** (avveckling av den regionala hemkonsulentorganisationen m. m.)

Först biträdde reservation 1 av Kjell Mattsson m. fl. med 82 röster mot 31 för utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till motionerna 914 av Mona Saint Cyr i motsvarande del, 1987 av Ingrid Hemmingsson och Ann-Cathrine Haglund samt 2410 av Siri Häggmark och Gullan Lindblad. 195 ledamöter avstod från att rösta.

Härefter bifölls utskottets hemställan med 207 röster mot 80 för reservation 1 av Kjell Mattsson m. fl. 22 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 8 (tillsynsresurserna vid naturvårdsenheterna)

Först biträdde reservation 3 av Rolf Dahlberg m. fl. med 81 röster mot 64 för reservation 2 av Kjell Mattsson m. fl. 164 ledamöter avstod från att rösta.

Härefter bifölls utskottets hemställan med 172 röster mot 78 för reservation 3 av Rolf Dahlberg m. fl. 60 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 9 (vissa övriga förstärkningar på länsstyrelserna)

Utskottets hemställan, som ställdes mot
dels reservation 4 av Rolf Dahlberg m. fl.,
dels reservation 5 av Kjell Mattsson m. fl.,
bifölls med acklamation.

Mom. 10 (statsbidrag till kostnader för medborgarvittnen)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 6 av Kjell Mattsson m. fl. – bifölls med acklamation.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

15 § Konsumentpolitiska frågor

Föredrogs lagutskottets betänkande 1983/84:28 om konsumentpolitiska frågor (prop.1983/84:100 delvis).

Anf. 137 PER-OLOF STRINDBERG (m):

Herr talman! Det är angeläget att samhället på alla områden försöker finna så rationella och så ekonomiska lösningar som möjligt i sin myndighetsutövning. Från moderata samlingspartiet aktualiserar vi därför på nytt frågan om en sammanslagning av konsumentverket med statens pris- och kartellnämnd. Detta skulle innebära en bättre samordning av informationen till konsumenterna och skulle därutöver på sikt kunna medföra betydande besparingar.

Tyvärr – och märkligt nog – är vi moderater i lagutskottet ensamma om reservationen 1 om bifall till detta förslag. Jag finner det märkligt, därför att majoriteten utan någon som helst bevisning påstår att förslaget är orealistiskt. Det enda skäl man åberopar är att konsumentverket och SPK har aktiviteter av olika karaktär och riktar sig till skilda målgrupper med sin information.

Man behöver inte vara någon större expert på organisation för att inse, att det mycket väl inom en och samma myndighet kan förekomma olika aktiviteter och information och rådgivning, riktad mot skilda intressegrupper, och att samordning inom en myndighet kan innebära betydande besparingar. Jag yrkar bifall till reservation 1.

Jag yrkar också bifall till reservation 3. I denna föreslår vi att redan för nästa budgetår anslaget till konsumentverket skall minskas med 1,8 milj. kr. i förhållande till regeringens budgetförslag. På sikt bör besparingarna kunna bli betydligt större genom de av oss föreslagna rationaliseringarna.

I reservation 4, till vilken jag också yrkar bifall, avvisar vi från centern och

moderaterna majoritetens förslag om att nu hänvisa ytterligare motioner till konsumentpolitiska kommittén för beaktande. Kommitténs arbete skall enligt direktiven redovisas inom ett år, och de aktuella motionsyrkandena ligger enligt vår mening inom ramen för kommitténs direktiv. Några som helst uttalanden bör nu inte göras av riksdagen.

Herr talman! Några kommentarer också till bostadsutskottets betänkande 26, som vi nyss tagit ställning till. Det innebar att vi minskade anslaget till länsstyrelserna genom bl. a. en indragning av hemkonsulenterna. Lagutskottets majoritet har i sitt yttrande tillstyrkt indragningen av dessa tjänster, men det föreligger en betydande skillnad i motivtexten mellan socialdemokraterna och moderaterna. Vi accepterar förslaget av samhällsekonomiska skäl. Dessa väger för oss så tungt, att vi är beredda att spara även på områden som vi i och för sig kan finna angelägna.

Socialdemokraterna har gått en annan väg. De accepterar besparingen på länsstyrelserna, men har tydligen ingenting emot att utgifterna ökar för konsumentverket och för kommunerna. Detta är inte en besparingspolitik – det är mera ett schackspel där pjäserna flyttas mellan olika budgetposter.

Vi avvisar sådana skenmanövrer. Jag instämmer på denna punkt helt i de synpunkter som framfördes av min partikollega Bertil Danielsson i samband med behandlingen av anslaget till länsstyrelserna.

Anf. 138 BJÖRN MOLIN (fp):

Herr talman! Marknadsekonomi bygger på ett samspel mellan konsument och producenter. För att konsumenterna skall kunna göra ett verkligt val mellan de olika varor som producenterna tillhandahåller krävs en effektiv konsumentupplysning. Konsumentverket, som är en statlig myndighet med uppgift att stödja konsumenterna och förbättra deras ställning på marknaden, har i detta avseende en viktig funktion och förtjänar uppmärksamhet.

I Sverige saknas egentliga konsumentorganisationer. Bara på några speciella områden finns konsumentorganisationer av större omfattning, bl. a. bilist- och hyresgästorganisationer. Men inte heller dessa har den utbyggnad som behövs för att fungera som renodlade konsumentföreträdare för alla konsument. En avsaknad av konsumentrörelsen är anmärkningsvärd i ett land med i övrigt så starka organisationer inom t. ex. näringslivet och fackföreningsrörelsen. Detta ger konsumentverket en särskild betydelse. Fri handel och fri konkurrens är viktiga förutsättningar för att marknadsekonomi skall kunna fungera och därmed ge konsumenterna en nyckelställning på marknaden. Genom frihandeln förs varor in i landet, och konsumenterna får möjlighet att fritt välja mellan importerade och svensktillverkade varor. Det har ju bl. a. varit en fördel för konsumenterna i fråga om tekobranschen, som varit föremål för mycken diskussion.

Protektionistiska åtgärder får däremot negativa effekter för konsumenterna genom att deras valmöjligheter begränsas. Också löntagarna drabbas i längden av en protektionistisk politik genom att den svenska exportindustrin kan mötas av motåtgärder i andra länder och genom att man binder resurser till näringsgrenar med sämre reallöneutveckling.

Onsdagen den
16 maj 1984

*Konsument-
politiska frågor*

Konkurrensen mellan olika företag och företag av olika typ bidrar till effektivitet i produktionen och till ökade möjligheter för konsumenterna att välja mellan olika produkter. Den nya konkurrenslag som på förslag av den tidigare regeringen trädde i kraft vid årsskiftet 1983-1984 är ett bra redskap när det gäller att hålla uppe konkurrensen och förhindra skadliga monopolbildningar. En så långt möjligt fri prisbildning är en annan faktor som stärker konsumenternas ställning genom att efterfrågan får genomslag i prisbildningen. Pris- och hyresstopp och liknande regleringar av nu aktuellt slag motverkar däremot detta syfte och är inget stöd för konsumenterna.

Herr talman! Christer Eirefelt och jag har väckt en motion där vi tar upp några bitar av en liberal konsumentpolitik.

En viktig uppgift för en liberal konsumentpolitik är att se till att konsumenterna snabbt får tillgång till mer och bättre information om de olika alternativ som står till buds på marknaden. Målet bör vara ett utbyggt varudeklarationssystem. Erfarenheten visar att obligatoriska varudeklARATIONER sällan är en framkomlig väg, men åtskilligt mer borde kunna göras för att också med begränsade resurser stimulera fram mera av varudeklARATIONER. Exempel på sådana åtgärder finns i det betänkande som har avgivits av varuprovningsskommittén.

Mycket talar i dagens läge för att konsumentverket, med de oundgängligen begränsade resurser som står verket till buds, vid sidan av information till konsumenterna borde koncentrera sig på att definiera konsumentproblemen och stimulera näringslivet att söka lösningar på dessa. Det förutsätter att en sådan verksamhet inom konsumentverket får större resurser på bekostnad av handläggningen av ärenden rörande otillbörlig marknadsföring och förhandlingar med företagen.

Herr talman! Den motion som vi har väckt från folkpartihåll har fått en positiv behandling i lagutskottets betänkande, i den meningen att den föreslås bli överlämnad till konsumentpolitiska kommittén. Mot bakgrund av detta har jag inget annat yrkande än bifall till utskottets hemställan.

Under detta anförande övertog tredje vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 139 INGA-BRITT JOHANSSON (s):

Herr talman! Lagutskottets betänkande 1983/84:28 om konsumentpolitiska frågor behandlar dels proposition 1983/84:100, bilaga 9, i vad avser anslag till konsumentverket, dels åtta motioner som väckts under den allmänna motionstiden.

I propositionen föreslås att riksdagen till konsumentverket anvisar ett förslagsanslag av 43 215 000 kr. Tre motioner från moderaterna har anknytning till detta anslag och till verkets organisation och har i utskottet också resulterat i tre reservationer mot utskottsmajoritetens förslag.

I motion 2093 yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen anhålla om förslag som syftar till sammanslagning av statens pris- och kartellnämnd (SPK) med konsumentverket. Motionen hänvisades först till näringsutskot-

tet, som med eget yttrande överlämnat motionen till lagutskottet. Även om herr Strindberg tidigare sade att det inte har framkommit några skäl till att avslå motionen, vill jag – i stället för att läsa innantill i materialet – bara hänvisa till näringsutskottets yttrande, som ju innehåller klara besked om varför det i dag inte bedöms vara vettigt med denna sammanslagning.

F. ö. har motionsyrkanden i samma ärende prövats av riksdagen vid två tillfällen under 1983. Vid bägge dessa tillfällen fann riksdagen att tanken på sammanslagning var orealistisk med hänsyn till att myndigheternas aktiviteter är av mycket olika karaktär och riktar sig till olika målgrupper. Några nya omständigheter som skulle förändra den bedömningen har enligt både näringsutskottets och lagutskottets mening inte framkommit under de knappt sex månader som gått sedan sist. Jag yrkar därför på avslag även denna gång.

Samma motionärer har i motion 2094 yrkat att anslaget till konsumentverket skall skäras ned till 41 415 000 kr. Utskottet påpekar att konsumentverket liksom flertalet myndigheter under de senaste åren har fått vidkännas nedskärningar i sin verksamhet. Ytterligare nedskärningar enligt moderaternas förslag skulle innebära att en hel del för konsumenterna värdefull verksamhet fick eftersättas, vilket utskottsmajoriteten inte finner vara rimligt. Jag yrkar således avslag även på reservation 3. I vad gäller reservation 2 har denna såvitt jag förstår fallit i och med det beslut vi fattade angående hemkonsulenterna för en liten stund sedan. Är det en felaktig uppfattning av mig får jag väl återkomma senare.

De socialdemokratiska motionerna 604 och 960 har också anknytning till den frågan, dvs. frågan om informationsverksamheten till konsumenterna. I dessa motioner påpekas kommunernas och organisationernas roll på det konsumentpolitiska området. Man föreslår att konsumentpolitiska kommittén skall få tilläggsdirektiv med uppdrag att överväga bl. a. förslag om obligatorium för kommunerna att inrätta konsumentnämnder.

Även folkpartiets motion 958 tar upp frågan om information till konsumenterna och påpekar vikten av snara och konkreta åtgärder.

De frågor som tas upp i dessa tre motioner ligger redan inom ramen för den konsumentpolitiska kommitténs utredningsarbete. Detta kommittéarbete skall ju, som har sagts här tidigare, vara avslutat redan den 30 april 1985, det är alltså inte ens ett år kvar.

Utskottet menar att kommittén skall få bedriva sitt arbete utan några tilläggsdirektiv. Inte heller bör man föregripa resultatet genom något uttalande från riksdagen. Däremot anser utskottsmajoriteten att det är lämpligt att kommittén får motionerna för att under utredningsarbetet kunna beakta de mycket intressanta och tänkvärda förslag som finns i alla tre motionerna. Mot detta har moderaterna – och det är i och för sig inte så konstigt – och märkligt nog även centerns representanter i utskottet reserverat sig. Moderaterna har redan under den tidigare debatten gett en del förklaringar, t. ex. det faktum att man såg en risk i att konsumentverket och organisationerna tillsammans bedrev studiecirkelverksamhet. Det kallades av Mona Saint Cyr för en politisering av konsumentverksamheten. Om man i

en cirkel får lära sig att göra en enklare hushållsbudget eller lära sig hur man reklamerar en vara, anses det som något suspekt av moderaternas representanter. Detta ställer alltså även centern upp på. Jag undrar om centerns intresse av att konsumentfrågorna skall hållas nära konsumenterna verkligen är så djupt som man vill påstå.

I motion 2189 tar man upp frågor rörande prisinformationen till konsumenterna i samband med övergången till datoriserade kassor. Motionärerna anser att frågan bör utredas närmare. Men även här är det som utskottet påpekar så, att frågan finns med i konsumentpolitiska kommitténs direktiv. Dessutom för konsumentverket förhandlingar med handeln och de är enligt uppgift i det närmaste slutförda. Någon ytterligare åtgärd behövs inte, anser utskottet.

Den sista motionen som behandlas i betänkandet, 2192, handlar om spel med starka inslag av rasism och sadism, och man ger också ett exempel på vad som finns på den svenska leksaksmarknaden. Motionärerna yrkar att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om en överenskommelse mellan konsumentverket och berörd branschorganisation.

Konsumentverket har inför utskottet meddelat att man inte har möjlighet att ingripa med stöd av marknadsföringslagen, och man har därför överlämnat ärendet till barnmiljörådet. Utskottet förutsätter att barnmiljörådet vidtar de åtgärder som kan vara nödvändiga. Även den här frågan kommer att tas upp i den konsumentpolitiska kommitténs utredningsarbete, där vi som särskild punkt har att se över reklamverksamhet som riktar sig mot barn och ungdomar. Vi skall även se över etiken i denna verksamhet.

Herr talman! Låt mig till sist yrka bifall till hemställan i utskottets betänkande på alla punkter samt avslag på samtliga reservationer och motioner.

Anf. 140 PER-OLOF STRINDBERG (m) replik:

Herr talman! Det har konstaterats många gånger tidigare, men det föreligger naturligtvis en betydande skillnad i ambitionsnivån när det gäller att uppnå samhälleliga besparingar mellan socialdemokrater och moderater. Här säger nu Inga-Britt Johansson att socialdemokraterna inte kan acceptera besparingen på 1,8 miljoner i konsumentverkets anslag därför att det skulle drabba angelägna behov. Det är många angelägna verksamheter, herr talman, som vi har tvingats skära i därför att samhället har ont om pengar. Jag tror att vi måste fortsätta på den vägen. Jag kan inte se att konsumentverket här skulle utgöra något undantag.

Anf. 141 INGA-BRITT JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Som Per-Olof Strindberg mycket väl vet har konsumentverket, genom det förslag som föreligger i propositionen, samma skyldigheter som de flesta andra att gå på huvudanslaget. Det innebär i realiteten att det, med regeringens förslag, redan nu blir en besparing på konsumentverkets verksamhet.

Anf. 142 KERSTI JOHANSSON (c):

Herr talman! I lagutskottets betänkande nr 28 behandlas konsumentpolitiska frågor, bl. a. frågan om anslag till konsumentverket, motioner som har anknytning till denna myndighets anslag och organisation samt motioner som berör konsumentpolitiska kommitténs utredningsarbete.

Vad gäller motionsyrkandet om sammanslagning av statens pris- och kartellnämnd och konsumentverket kan jag erinra om att denna fråga prövades av riksdagen vid två tillfällen under förra året. Riksdagen fann då att en sammanslagning inte var realistisk, med hänsyn till att de båda myndigheternas aktiviteter är mycket olika till karaktären och riktar sig till helt skilda målgrupper.

Nu har näringsutskottet haft den här aktuella motionen för yttrande. Utskottets bedömning ledde inte till någon annan slutsats än tidigare. Lagutskottet har heller inte funnit att några nya omständigheter har tillkommit sedan frågan senast prövades, vilket var så sent som i december 1983.

Vid behandlingen i utskottet har moderaterna inte lyckats övertyga majoriteten om att en sammanslagning skulle vara rationell eller kostnadsbesparande. De erfarenheter som vi har av tidigare sammanslagningar till större enheter har visat att verksamheten varken blir bättre fungerande eller mindre kostnadskrävande.

Beträffande den konsumentpolitiska inriktningen finns det, som jag sade, motionsyrkanden som griper in i den konsumentpolitiska kommitténs arbete. Jag har tidigare här i dag berört detta. Centern anser att kommittén bör få bedriva sitt arbete utan några tilläggsdirektiv. Inte heller bör kommitténs arbete föregripas genom några uttalanden från riksdagens sida.

Med detta vill jag yrka bifall till reservation nr 4 i lagutskottets betänkande nr 28 och i övrigt till utskottets hemställan.

Överläggningen var härmed avslutad.

Mom. 1 (sammanslagning av statens pris- och kartellnämnd med konsumentverket)

Utskottets hemställan bifölls med 230 röster mot 78 för reservation 1 av Per-Olof Strindberg m. fl.

Mom. 2 (anslag till konsumentverket)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 3 av Per-Olof Strindberg m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 3 (konsumentpolitikens inriktning m. m.)

Utskottets hemställan bifölls med 186 röster mot 123 för reservation 4 av Per-Olof Strindberg m. fl.

Mom. 4 och 5

Utskottets hemställan bifölls.

Nr 145

Onsdagen den
16 maj 1984

---

*Konsument-
politiska frågor*

16 § Föredrogs

finansutskottets betänkanden

1983/84:35 om 1985 års folk- och bostadsräkning, m. m. (prop. 1983/84:100 delvis och 1983/84:85),

1983/84:33 om anslag till statistiska centralbyrån (prop. 1983/84:100 delvis) samt

1983/84:42 om fortsatt valutareglering (prop. 1983/84:151).

Anf. 143 TREDJE VICE TALMANNEN:

Finansutskottets betänkanden 35, 33 och 42 kommer att behandlas i nu nämnd ordning, och voteringarna äger rum i ett sammanhang efter avslutad debatt.

Först upptas alltså finansutskottets betänkande 35 om 1985 års folk- och bostadsräkning, m. m.

1985 års folk- och bostadsräkning

Anf. 144 MARGIT GENNSER (m):

Herr talman! När beslut om folk- och bostadsräkningar skall fattas måste de som fattar besluten beakta att folk- och bostadsräkningarna av många människor uppfattas som integritetskränkande – som ett ovärdigt snokande i människors privatliv. Även om denna uppfattning grundas på subjektiva övertåganden får inte beslutsfattarna blunda för hur medborgarna kan uppleva detta.

Skall folk- och bostadsräkningarna genomföras trots medborgarnas olust måste skälen för räkningarna vara utomordentligt välgrundade. Andra metoder att nå de önskade målen får inte heller finnas.

Sådana starka sakargument existerar inte!

I propositionen anförs som ett huvudargument att folk- och bostadsräkningarna har särskilt stor betydelse som underlag för regional och kommunal samhällsplanering. Detta gäller, säger man, främst inom områden som sysselsättning, arbetspendling, utbildning, barnomsorg, äldreomsorg, boende, energi och försvar.

Det finns en klar skiljelinje mellan partier med socialistisk resp. marknads-ekonomisk inriktning när det gäller behov, inriktning och omfattning av offentlig planering. Socialister önskar planera och besluta uppifrån. Vi som har mer marknadsekonomisk inriktning vill främja ett decentraliserat beslutsfattande, vilket givetvis utesluter en omfattande övergripande offentlig planering.

Den offentliga planeringen i form av nivå- och sektorsplanering skapar betydande direkta kostnader för stat och kommun. Hur klarar dagens samhällsplanering en cost-benefit-analys? Troligtvis skulle det visa sig att större delen av det arbete man lägger ned inte fyller några reella behov.

Vår nuvarande samhällsplanering leder i *bästa fall* till små skadeverkningar. Samhällsplanering ökar riskerna för *stora* felsatsningar. Fel i prognoserna

eller i analysen får en utomordentlig genomslagskraft. Detta får i sin tur två negativa effekter:

För det första kräver planerare och politiker ännu bättre styrmöjligheter för att samhällsplaneringens mål skall uppnås. Alla som suttit i kommunfullmäktige eller länsstyrelse känner till hur antalet utredningar och planer växer i en allt stridare ström. Samtidigt blir planerna alltmer sofistikerade och allt mindre realistiska och begripliga för politiker och medborgare. Processen tycks vara självmatande och leder till att allt fler beslut förs bort från de enskilda människorna för att handläggas genom kollektiva beslut. Kort sagt: Planhushållningen vinner terräng på den effektivare marknadsekonomins bekostnad.

För det andra kommer planerarna att kräva mer och mer utbyggda system för att kartlägga enskilda människors och företags förhållanden, för att – som man tror – kunna förbättra prognoserna. Lagen om arbetsställennummer, som återfinns i propositionen, är ett typiskt exempel på detta.

Moderata samlingspartiet anser att samhällsplanering av det slag som vuxit fram under de två senaste decennierna i Sverige i grunden bör reformeras. Motiven är många – från enkla kostnadsöverbäganden till försvar av ett liberalt och tolerant samhälle. I vad jag nu sagt ligger grunden till att vi yrkar avslag på propositionen om 1985 års folk- och bostadsräkning.

Men om vi bortser från våra olika ståndpunkter när det gäller arten och omfattningen av samhällsplaneringen, så finns det ändå starka skäl att avslå propositionen om FoB 85. Kommunal planering bör grunda sig på andra uppgifter än folk- och bostadsräkningar. Vid studier av t. ex arbetspendling för trafikplanering måste kommunerna arbeta med trafikräkningar och/eller resvaneundersökningar. Av FoB kan man möjligtvis se hur många som förflyttar sig från en koordinat till en annan, men inte när, hur och på vilken väg det sker.

Barnomsorgs-, boende- och energiplanering m. m. genomförs huvudsakligen med utgångspunkt i andra källor än FoB. Folkbokföringen ger exempelvis bättre och aktuellare underlag, även om den också har vissa svagheter. Den sittande folkbokföringskommittén undersöker vissa möjligheter att t. ex. komma till rätta med de trassligheter som samboförhållanden numera ställer till med.

Det finns också ytterligare skäl för avslag.

De uppgifter som kommer fram genom FoB är ofta bristfälliga, särskilt ur forskningssynpunkt. Uppgiftslämnandet sker inte med tillräcklig precision. Andra metoder att skaffa fram information är betydligt effektivare. Väl utformade urvalsundersökningar ger korrektare, djupare och mer intressanta svar på mer relevanta och intressanta frågor.

Kostnaderna för stat och kommun för FoB 85 beräknas till 105 milj. kr. FoB 80 kostade 150 milj. kr. i 1982 års penningvärde, dvs. ca 180 milj. kr. i dagens.

Det är förvånande att kostnaderna sedan dess nästan kan halveras. Är kalkylerna i propositionen någorlunda riktiga och inte bara glädjekalkyler, borde SCB lära ut konsten att rationalisera till hela statsförvaltningen. Men

mycket mer talar för att kalkylerna är behäftade med grava underskattningar – helt traditionsmässigt, skulle jag vilja säga. Kommunernas verkliga kostnader för folk- och bostadsräkningen 80 översteg de kalkylerade kostnaderna med 50 %. Kostnaderna blev för kommunerna 60 milj. kr. I de kalkyler som vi har här har man bara räknat med 30 milj. kr.

På grund av vad jag nu sagt yrkar jag avslag på dels proposition 1983/84:100 bil. 15 punkt G 3, dels proposition 1983/84:85. Jag yrkar bifall till reservationerna 1, 2, 3, 4 och 5 i föreliggande ärende.

Anf. 145 ROLF RÄMGÅRD (c):

Herr talman! I proposition nr 85 om 1985 års folk- och bostadsräkning föreslås att en sådan undersökning genomförs år 1985. Folk- och bostadsräkningar har i Sverige fått en allt större betydelse, främst genom att kommunerna och landstingen fått ett allt större planeringsansvar, anser föredragande statsrådet Holmberg. I propositionen betonas också det angelägna i att det skapas enhetligt underlag för regional och lokal samhällsplanering. Det är därvid nödvändigt att en folk- och bostadsundersökning genomförs vart femte år för att man skall få jämförbar statistik. Enligt föredraganden bör 1985 års folk- och bostadsräkning läggas upp på ett något annorlunda sätt än tidigare undersökningar.

Samtidigt föreslås att en årlig sysselsättningsstatistik skall komma till stånd. Arbetspendlingen bör belysas vart tredje år. Detta görs möjligt genom att de kontrolluppgifter som arbetsgivarna lämnar varje år skall inges till skattemyndigheterna i fortsättningen och kompletteras med uppgifter om arbetsställe för de arbetsgivare som har flera arbetsställen. Allmänheten skulle då inte behöva besväras med någon sådan enkät.

I propositionen konstaterar också föredraganden att många medborgare har känt oro och sett sin integritet hotad av den nya datatekniken med dess möjligheter till bearbetning av skilda dataregister. Riksdagen och regeringen har mot den bakgrunden satt in en rad åtgärder för att stärka den enskildes skydd, konstaterar föredragande statsrådet Holmberg slutligen i propositionen.

Vi har från centerpartiets sida tillsammans med de andra borgerliga partierna yrkat avslag på förslaget att nu införa en folk- och bostadsräkning. Vi har gjort det utifrån vad som också framkommer i propositionen – att många människor känner sig osäkra och oskyddade av de olika registreringar som görs av samhället och andra organ.

Trots att, som sägs i propositionen, riksdagen och regeringen tidigare vidtagit en del åtgärder för att stärka den enskildes skydd och integritet – det framgår inte av propositionen vilka åtgärder som har vidtagits – återstår mycket att göra. Det är otvetydigt så, att vi från början har tillåtit för mycket användning av datatekniken för att få fram uppgifter från den enskilda individen. Nu är det betydligt svårare att förändra och återta information som berör personliga förhållanden och integritet, och därför fordras förändringar i lagstiftningen.

Att nu i detta läge ytterligare börja bearbeta statistiska uppgifter genom en

ny folk- och bostadsräkning, innan riksdagen fått avgöra de olika utredningsförslag som nu är ute på remiss – och som förhoppningsvis kommer att medföra ytterligare förslag till riksdagen – anser vi vara felaktigt.

Statistikutredningen har nyligen avslutat sitt arbete. Utredningen förordar en stramare tillämpning samt en skärpning av nu gällande sekretessbestämmelser och av datalagstiftningen. Frågan remissbehandlas f. n. Det är möjligt att remissinstanserna ytterligare vill skärpa datalagstiftningen och att restriktiviteten, när riksdagen skall behandla frågan, är betydligt större än vad utredningen föreslagit. F. ö. pågår även andra utredningar som berör folk- och bostadsräkningen. Det gäller bl. a. folkbokföringsfrågorna.

Samtidigt kan man konstatera att det numera finns möjligheter att genom de register som framtagits för hela befolkningen på ett annat sätt än tidigare få fram de uppgifter som behövs för en bra regional och lokal planering.

Majoriteten i finansutskottet har tillstyrkt propositionens förslag om att en folk- och bostadsräkning skall genomföras 1985. Men samtidigt har jag kunnat konstatera en betydande osäkerhet från majoritetens sida om huruvida man i nuläget över huvud taget skall gå med på en ny folk- och bostadsräkning. För att freda sitt samvete vill socialdemokrater och kommunister i utskottet tillsätta en s. k. medborgarkommission enbart för folk- och bostadsräkningen. Denna kommission, herr talman, skulle kontrollera att reglerna om den personliga integriteten efterlevs och granska dessa. Om man tillsätter en sådan kommission, måste det vara ett bevis för att man från utskottsmajoritetens sida inte anser det vara tillfredsställande med den lagstiftning som nu finns. Samtidigt kan man ställa sig frågan vilken ställning denna kommission skall ha i förhållande till datainspektionen.

Blir det inte ett dubbelarbete i detta avseende – datainspektionen skall ha i uppgift att tillstyrka samt att kontrollera register och samkörningsfrågor inom ramen för datalagstiftningen? Ni måste ju från utskottsmajoritetens sida klarlägga gränsdragningen – hur arbetet skall fördelas mellan datainspektionen å ena sidan och den nya medborgarkommissionen å andra sidan.

Herr talman! I övrigt har vi reserverat i fråga om detta betänkande i konsekvensens namn också gått emot förslaget om införande av lag om arbetsställenummer och likaså om att riksdagen måste få möjligheter att överblicka konsekvenserna av olika samkörningar med FoB 85 och andra register.

Beträffande de konkreta lagförslagen har vi inte reserverat oss med hänvisning till att vi yrkat avslag på förslaget om en folk- och bostadsräkning 1985.

Med hänvisning till det anförda yrkar jag bifall till reservationerna 1, 2, 3, 4 och 5 i utskottets betänkande.

Anf. 146 KENTH SKÅRVIK (fp):

Herr talman! I proposition 1983/84:85 föreslås att en allmän folk- och bostadsräkning genomförs under år 1985.

Propositionen har föregåtts av ett utredningsförslag (FOBALT), som framlades av statistiska centralbyrån. Det förslaget hade väsentliga brister

framför allt från integritetssynpunkt, och det har utsatts för hård kritik från olika håll.

Allmänna folk- och bostadsräkningar genomförs i Sverige vart femte år till skillnad från vad som är normalt i andra länder, där sådana räkningar genomförs vart tionde år. Det huvudsakliga syftet med så täta allmänna räkningar i Sverige torde vara önskemålet om en aktuell sysselsättningsstatistik, inte bara på nationell nivå utan också på regional och lokal nivå. Detta behov kan numera tillgodoses genom bearbetning av de kontrolluppgifter som arbetsgivarna årligen lämnar till skattemyndigheterna.

Uppgifter om befolkningen och förändringar härvidlag kan erhållas i de olika register som redan finns. Det område där behovet av ny statistik kan upplevas som väsentligt är med andra ord främst boendet. Det är emellertid osäkert om uppgiftsbehovet är så stort att det motiverar en så stor allmän statistikinsamling som en generell folk- och bostadsräkning skulle innebära.

Skyddet för den personliga integriteten bör enligt vår uppfattning ytterligare betonas. Den s. k. statistikutredningen har nyligen lagt fram förslag om ett starkt integritetsskydd. Förslaget är f. n. föremål för remissbehandling. Vi anser att beslut om en ny allmän uppgiftsinsamling av den omfattning som en folk- och bostadsräkning innebär inte bör fattas förrän riksdagen fått tillfälle att ta ställning till förslagen om förstärkt integritetsskydd. Även folkbokföringsfrågorna är f. n. föremål för utredning. Det är ytterligare ett skäl till att man inte nu skall genomföra en allmän folk- och bostadsräkning.

Kostnaderna för den FoB 85 som propositionen föreslår uppskattas till ca 130 milj. kr. Därtill kommer kostnader hos företagen som inte inkluderats men som uppenbarligen är av icke obetydlig omfattning. En utebliven folk- och bostadsräkning skulle med andra ord innebära en avsevärd besparing.

I propositionen föreslås att uppgift om arbetsställesnummer skall införas på kontrolluppgifterna. Detta finner vi särskilt olämpligt. Kontrolluppgiften är avsedd för skatteredovisning och bör inte belastas med uppgifter som ligger utanför skatteområdet. Det skulle också innebära att ett stort antal företag med fler än ett arbetsställe skulle drabbas av ytterligare utökad uppgiftsbörda, när i stället ambitionen enligt vår uppfattning måste vara att begränsa uppgiftslämnandet. Det kan också invändas att de insamlade uppgifternas relevans kommer att bli låg. I propositionen sägs att uppgifterna om arbetsställesnummer framför allt skall utnyttjas för pendlingsstatistik. Om en sådan skall bli användbar, måste den emellertid bygga på väsentligt fler och bättre data.

Att uppmärksamma är, att trots att vi just nu avstyrker propositionen om folk- och bostadsräkning 1985, innebär inte detta att vi vill avstå från folk- och bostadsräkningar i all framtid, utan vi anser att det kan vara tillräckligt att utföra sådana uppgiftsinsamlingar vart tionde år, och vi anser dessutom att man borde kunna avvakta statistikutredningens förslag om stärkt integritetsskydd, innan man bestämmer sig för en ny folk- och bostadsräkning.

Herr talman! Med det anförda vill jag yrka bifall till reservationerna 1, 2, 3, 4 och 5.

Anf. 147 ARNE GADD (s):

Herr talman! I finansutskottets betänkande 35 behandlas frågan om en folk- och bostadsräkning. Utskottet har utgått dels från budgetpropositionen, proposition 100, dels från proposition 85, som lagtekniskt reglerar hur folkräkningen är avsedd att gå till. Totalt beräknar regeringen att folk- och bostadsräkningen kostar 75 milj. kr. för staten och 30 milj. kr. för kommunerna, allt uttryckt i 1982 års penningvärde. För budgetåret 1984/85 krävs ett anslag på 14 milj. kr., vilket belopp riksdagen i dag har att ta ställning till.

Utskottet är inte enigt. Den borgerliga minoriteten vill inte ha en folk- och bostadsräkning 1985 utan nöjer sig med att anslå 1 milj. kr. för att täcka de kostnader som avslutandet av 1980 års räkning beräknas kräva.

När finansutskottet förra gången tog ställning i fråga om en folk- och bostadsräkning, år 1979, under den borgerliga majoritetens tid, var man enig i utskottet och i kammaren. Det behövdes en folk- och bostadsräkning, tyckte man då.

Skälen för att genomföra en folk- och bostadsräkning har varit uppenbara. Materialet för en sådan räkning utgör ett viktigt beslutsunderlag för samhällsplaneringen på regional och kommunal nivå. Det gäller planering för sysselsättning, arbetspendling, utbildning, barnomsorg, äldreomsorg, boende, energiförsörjning och försvar.

Genom en totalundersökning erhålls en avstämning av förhållandena, och ett tidsintervall mellan undersökningarna på fem år är helt rimligt. En längre period skulle allvarligt försvaga användbarheten av de data som kommer fram och som behövs i så många och så viktiga sammanhang. Räkningen kan inte göras som en urvalsundersökning, eftersom kommunernas och landstingens behov för sin planering inte klaras på annat sätt än genom just en totalundersökning.

Behovet av en folk- och bostadsräkning har understrukits för finansutskottet av ett antal fackliga organisationer, som anser att det är viktigt att få tillgång till uppgifter om arbetad tid, som arbetsgivarsidan i dag har tillgång till men som ofta arbetstagarparten saknar. Behovet av en folk- och bostadsräkning har också cancerforskare framhållit. Cancerkommitténs ordförande professor Sune Bergström har tillsammans med en kollega inför utskottet hävdad att en information i folk- och bostadsräkningen 1985 om tobaksrökning skulle ha ett stort och kanske avgörande värde för att utveckla forskningsmetoder för att lösa lungcancers och hjärt- och kärlsjukdomarnas problem i vårt land.

Inte mindre än tio motioner har väckts i detta sammanhang.

I motionen 2578 har Helge Hagberg (s) hävdad att uppgifter om utbildning bör ingå i 1985 års folk- och bostadsräkning. Erfarenheterna från 1960 års och 1970 års räkningar har dock gjort att regeringen ansett att det vore svårt att i folk- och bostadsräknings-sammanhang samla in dessa uppgifter, om man vill ha uppgifter med erforderlig kvalitet. Eftersom utbildningsregistren numera är relativt välutbyggda, anser regeringen att det inte finns skäl att i 1985 års folk- och bostadsräkning ta in dessa uppgifter. Utskottsmajoriteten delar

Nr 145

Onsdagen den
16 maj 1984

---

*1985 års folk- och
bostadsräkning*

regeringens uppfattning. Behovet av kunskaper om befolkningens utbildning är uppenbar, men folk- och bostadsräkningen är inte ett bra sätt att ta in den nödvändiga informationen.

I motionerna 2575 av Pär Granstedt (c), 2576 av Ove Karlsson (s), 2577 av Kurt Hugosson (s) och 2578 av Helge Hagberg (s) påtalas vidare behovet av information från 1985 års folk- och bostadsräkning om sysselsättning och arbetad tid. Detta behov har också understrukits av Handelsanställdas förbund, Svenska kommunalarbetsareförbundet och Hotell- och restauranganställdas förbund.

Utskottsmajoriteten delar den framförda uppfattningen att arbetad tid är en viktig uppgift att få statistiskt belyst. Inte minst viktigt är det att de fackliga organisationerna vid avtalsförhandlingarna har samma information som arbetsgivarparten. Samhället borde bidra till en informationsmässig jämställdhet. Det som nu är aktuellt är att uppgifter om sysselsättningen i stället insamlas genom att ett arbetsställesnummer för den anställde anges på kontrolluppgiften till självdeklarationerna. Detta nummer samkörs med övrigt FoB-material för att ge ett bättre material än det som kunde tas in direkt från FoB-blanketten. Utskottsmajoriteten delar regeringens uppfattning. Endast 15 000 företag berörs. Kvaliteten bör bli mycket bättre, och det extraarbete för taxeringsmyndigheterna som blir följderna blir åtskilligt mindre än om uppgifterna togs direkt från folk- och bostadsräkningen.

I reservation 4 har de tre borgerliga partierna föreslagit avslag på proposition 85 även i detta avseende. De utgår då från synpunkter som framkommit i partimotionerna.

I motion 2572 hänvisas till att ett s. k. lägenhetsnummer kommer att behandlas i den nu arbetande folkbokföringskommittén. Regeringens förslag till 1985 års folk- och bostadsräkning bör därför enligt den motionen avvisas. Arbetet pågår, säger man.

Syftet med att lägenhetsnummer bör finnas med i en folk- och bostadsräkning är att bostaden någorlunda väl definierar begreppet familj. Väl så mycket av samhällsplaneringen och de politiska åtgärderna syftar till att förbättra för familjen. Av den anledningen måste information av detta slag finnas, och innan folkbokföringskommittén har avslutat sitt arbete och en sedvanlig remiss har behandlats är det inte möjligt att avstå från att använda folk- och bostadsräkningen.

Men, herr talman, skälen till att vi inte har kunnat ena oss i finansutskottet ligger inte i olika synsätt i dessa mer eller mindre rent statistiskt tekniska frågor. Anledningen är att de borgerliga representanterna i utskottet anser att en folk- och bostadsräkning kan vara skadlig för den personliga integriteten. De uppgifter som samlas in, och de möjligheter som finns att samköra uppgifterna i folk- och bostadsräkningen med andra registerdata, skulle kunna skada enskilda.

Utskottsmajoriteten delar inte den uppfattningen. En folk- och bostadsräkning av den typ vi nu diskuterar är inte till skada för den enskilde individen. Den hotar inte en enda medborgares integritet – tvärtom. Den är till nytta för den enskilde individen, eftersom den gör det möjligt för

landstingen att planera sjukvården, så att folk får den vård de behöver. Den hjälper kommunerna att genomföra ett bostadsbyggande som motsvarar människornas behov av service, exempelvis till barnfamiljer och gamla. Listan över skälen till att en folk- och bostadsräkning är bra och till nytta kan göras lång.

Men de frågeställningar som reservanterna aktualiserar ger skäl till extra försiktighet från samhällets sida. Utan tvivel är den nya datatekniken något som skrämmer – om den används fel. Exempelen på missbruk av uppgifter och tillämpningar av den nya tekniken på ett olämpligt – kanske ibland kränkande – sätt är i dag många, alltför många.

Det är viktigt att göra skillnad mellan de uppgifter som insamlas för att enbart användas för statistik och uppgifter som samlas in i annat syfte. I de förra sammanhangen kommer varje uppgift att användas endast för att bedöma hur många eller hur mycket av något som finns. Den enskildes uppgifter kommer aldrig att avslöjas. Såväl vår datalag som vår sekretesslag garanterar detta.

Problemen uppstår när man utifrån folk- och bostadsräkningsmaterial kan komplettera med uppgifter från andra material och register och använda sådana data för att få en heltäckande bild av en enskild persons förhållanden och livssituation. Detta kan inte ske när det gäller produktion av statistik. Ingen individs förhållanden avslöjas av folk- och bostadsräkningsmaterialet självt, genom kompletteringar till folk- och bostadsräkningsmaterialet eller genom samkörningar mellan folk- och bostadsmaterialet och andra material.

Utskottsmajoriteten understryker i sin skrivning att integritetsfrågorna måste tas på största allvar. Det som skulle kunna tänkas hända – och som skulle kunna leda till intrång i den personliga integriteten – vore att vid produktionen av de statistiska tabellerna felaktigheter eller rena olagligheter skulle begås av dem som hanterar materialet eller som svarar för att folk- och bostadsräkningsmaterialet kompletteras enligt den lag som riksdagen nu står i begrepp att stifta. Av den anledningen har utskottsmajoriteten föreslagit att en parlamentarisk statistikkommision tillsätts med uppgift att följa och övervaka att allt sker så, att enskilds integritet inte träds för när eller på annat sätt felaktigheter begås.

Mer garanti än så går knappast att skapa.

Därmed får vi ett material som främst kommuner och landsting behöver för den kommunala och regionala planeringen. Det är till gagn för oss alla. Därmed får vi ett material som kanske också leder forskningen fram till kunskaper om lungcancer och hjärt- och kärlsjukdomar. Detta, Margit Gennser, är ingen fråga för marknadsekonomin.

Finns det någon anledning att åberopa sekretesskäl och integritetsskäl i dessa sammanhang? Inte alls. Däremot finns det mycket stor anledning för lagstiftaren att noggrant följa datatekniken när det gäller administrativa frågeställningar. Det är något helt annat. I de sammanhangen kontrollerar man den enskildes förhållanden. I de sammanhangen kommer samkörningar av olika datamaterial att kunna utnyttjas på ett kränkande och för enskild individ skadligt sätt – av myndigheter men också av enskilda, inte minst

Onsdagen den
16 maj 1984

*1985 års folk- och
bostadsräkning*

ekonomiskt starka företag och organisationer. I de sammanhangen är integritets- och sekretessfrågorna brännande aktuella och ytterst viktiga den dag som i dag är.

När jag därför, herr talman, utan minsta tvekan yrkar bifall till finansutskottets hemställan i betänkande 35 gör jag det i förhoppningen att mina borgerliga utskottskamrater visar samma intresse för dessa verkligt viktiga integritetsproblem i de sammanhangen som de nu gör när det gäller folk- och bostadsräkningen 1985. Vilka informationer hanterar i dag våra banker, våra stora multinationella företag och de utländska stora dataproducenterna? Det vet vi mycket litet om. I de sammanhangen finns det all anledning att skärpa lagstiftningen och göra det så att garantin för den enskildes integritet blir lika stark som den blir vid FoB 85. Vi hoppas på ett gott samarbete i fortsättningen. För dagen vill jag yrka bifall till finansutskottets hemställan i betänkande 35.

Anf. 148 ROLF RÄMGÅRD (c) replik:

Herr talman! Finansutskottets ordförande nämnde helt riktigt att det har rätt principiella skiljaktigheter i utskottet i frågan om att genomföra en allmän folk- och bostadsräkning 1985. Han tog därvid upp integritetsfrågan som den viktigaste skiljelinjen. Arne Gadd hänvisar till att finansutskottet var enigt 1979 inför riksdagsbeslutet om FoB 80. Men det är inget skäl för att man i dag inte skall kunna ifrågasätta om lagstiftningen beträffande samkörning är tillräcklig för att skydda den enskilde individen.

I mitt inledningsanförande sade jag att vi tidigare kanske har gått för långt i datalagstiftningen när det gällt att tillstyrka och tillåta registerhållning och samkörningar av olika slag. Vi måste någon gång sätta klackarna i marken för att inte gå över gränsen. Internationellt sett har vi nog tillåtit en högre grad av samkörning än många andra länder. Därför är det enligt vår mening väsentligt att avvakta pågående utredningar. Ni socialdemokrater brukar ju i så många andra sammanhang åberopa sådana när ni inte vill ta ställning.

Utifrån dessa utgångspunkter anser vi det angeläget att remissinstanserna får säga sitt. Måhända är den utredning som har legat till grund för remissinstansernas arbete också otillräcklig. Det påvisar inte minst datainspektionen när det gäller statistikutredningen. Man säger att de stora dataregistren kanske försämrar den enskildes möjligheter till integritet.

Vi tycker det är viktigt att komma till rätta med sådana här saker, innan man travar på i den fortsatta hanteringen med registrering av just den enskilde individen, dvs. den som blir aktuell i FoB 85.

Finansutskottets ordförande tog inte upp det ställningstagande som han har gjort utöver propositionen och som går ut på att tillsätta en kommission: Vilka uppgifter i förhållande till datainspektionens kommer den att ha? Det vore intressant att få den frågan belyst.

Anf. 149 MARGIT GENNSER (m) replik:

Herr talman! Jag kan först instämma i allt som Rolf Rämgård sade. Likaså kan jag instämma i uttalandet från finansutskottets ordförande om att

integritetsfrågorna är utomordentligt viktiga. De är viktiga vare sig det objektivt kan fastställas att det inte är några risker med denna hantering eller om det förhåller sig så att folk bara känner olust inför dem.

Finansutskottets ordförande måste inte ha lyssnat till vad jag sade. Jag sade nämligen att i och med att integritetsrisker finns, måste skälen för att genomföra en folk- och bostadsräkning 1985 i stället för att vänta till 1990 och få ett tioårsintervall vara utomordentligt starka. Jag påpekade också att den samhällsplanering av mer praktisk art som sker ute i kommunerna inte har någon som helst nytta av folk- och bostadsräkningarna. Där använder man sig av helt andra data. Dessutom nämnde jag att det finns helt andra metoder, bl. a. urvalsmetoder, med vilkas hjälp vi kan ställa betydligt bättre, mer relevanta och djupare frågor om ett väl utvalt, mindre material.

I mitt anförande framhöll jag att vi naturligtvis har skilda synpunkter på den samhälleliga och offentliga nivå- och sektorsplaneringen. Som planushållare, vilket jag förutsätter att socialdemokrater och socialister är, måste det finnas en uppifrån styrd planering, även om man talar om decentralisering. Tror man däremot mer på ett decentraliserat beslutsfattande, bl. a. på en marknad där var och en har mycken egen information att planera efter, då behöver man ingen övergripande sektors- och nivåplanering.

I de här frågorna finns en klar skiljelinje mellan moderat och socialistisk politik. Jag kan därför inte finna att en fortsatt debatt kan föra oss mycket närmare varandra.

Anf. 150 KENTH SKÅRVIK (fp) replik:

Herr talman! Som jag sade i det anförande jag höll förut, tror vi i och för sig att folk- och bostadsräkningar behövs. Men vi tror också att man just nu skulle kunna göra ett uppehåll och att det borde räcka med att genomföra folk- och bostadsräkningar vart tionde år.

Eftersom det finns en viss oro bland människorna ute i landet inför de databehandlingar som görs, tycker jag att vi bör kunna vänta till dess den utredning som nu pågår är färdig, för att lugna dem som är oroliga och som är rädda för samkörningarna. Jag kan inte tänka mig att angelägenheten kan vara så stor att göra folk- och bostadsräkningen just nu, att man inte skulle kunna avvakta den här utredningen.

Liksom Margit Gennser tror jag emellertid att åsiktsskillnaden är sådan att det egentligen inte lönar sig att debattera den här frågan. Jag kan också instämma i det som Rolf Rämgård sade förut. Även kostnadsskälet gör att vi just nu vill avvakta.

Anf. 151 ARNE GADD (s) replik:

Herr talman! Om man nu skall diskutera ideologi, och det skall man givetvis göra, väljer man ju själv frågeställningen och området. Margit Gennser har valt skillnaden mellan moderater och socialister när det gäller folk- och bostadsräkningen. På något sätt blir er inställning begriplig, men jag skulle tro att det finns viktigare frågor att pröva ideologin på än just den här.

Rolf Rämgård säger att det är dags att vi sätter klackarna i marken. Vi som sitter i finansutskottet vet ju vilka det var som satte klackarna i marken. Nog med den kommentaren.

Jag är inte speciellt imponerad över att den som skall representera kommuner som behöver samhällets stöd i så hög grad som Rolf Rämgård uttrycker rädsla för att veta hur stort åldringsvårdsbehovet kan vara i Älvdalen om några år. Jag är förvånad att centern även i den här frågan har låtit moderaterna sätta klackarna i marken. Ni borde ha vetat vilka behov ni har i det här sammanhanget.

Kenth Skårvik och andra talar om att man kan hålla upp fem år till – som om integritetsproblemen skulle vara annorlunda då! De uppgifter vi har i dag är sju år gamla. Nu vill ni att de skall bli tolv år gamla.

Det är inte särskilt lätt att förstå resonemangen som ni för, men så mycket förstår jag att ni vill hitta andra saker att diskutera än frågor som hör hemma i politikens centrum. Vi kan diskutera ideologi när det gäller fördelningspolitik, skatter och sådant, för där hör det hemma. Här gör det ett litet grand löjligt intryck, får jag lov att säga. Men, Rolf Rämgård, sätt också de egna klackarna i marken!

Anf. 152 ROLF RÄMGÅRD (c) replik:

Herr talman! Det har jag försökt göra, herr Gadd. Det är ju med anledning av att det börjar gå litet för långt med registreringarna som vi nu anser det olämpligt att genomföra folk- och bostadsräkningen i den föreslagna tappningen.

Jag kan hålla med om att vi genom folk- och bostadsräkningen kan få fram många uppgifter som vi har nytta av. Men kommunerna har ju också möjligheter att själva ta fram uppgifter. Jag kan nämna barnomsorg och skolskjutsar som exempel på områden där kommunerna själva är tvungna att göra årliga beräkningar för att få fram uppgifter som de lämnar till olika myndigheter, bl. a. för att få statsbidrag. Dessa uppgifter har kommunen sedan själv nytta av i sin planering.

Det är saker och ting som kommit fram genom åren. Det finns i dag helt andra regionala och lokala möjligheter att få i gång planeringen än det gjorde när folk- och bostadsräkningarna infördes en gång i tiden.

Sedan har jag ännu inte fått svar på min fråga: Med vilken konsekvens och i vilka sammanhang skall datainspektionen gå in i förhållande till den tilltänkta medborgarkommissionen som Arne Gadd har iscensatt? De uppgifterna har datadelegationen i dag, och jag vill återigen fråga: I vilket sammanhang kommer den nya kommissionen in och övertar de uppgifter som datainspektionen har? Det skulle vara intressant att få detta belyst.

Anf. 153 KENTH SKÅRVIK (fp) replik:

Herr talman! Jag vill bara säga till Arne Gadd att anledningen till att vi vill avvakta på grund av integritetsskyddet inte är att vi tror att det i de ytterligare kanske fem år skall se ut precis likadant som det gör i dag. Vi hoppas att den utredning som är på gång skall kunna ge oss sådan säkerhet i detta att inte

människor här i Sverige, som nu är oroliga för integriteten, skall behöva känna den oron inför nästa utredning. Orsaken är alltså att vi väntar och hoppas att det skall kunna bli bättre på det området.

Nr 145

Onsdagen den
16 maj 1984

Anf. 154 ARNE GADD (s) replik:

Herr talman! Jag noterar Rolf Rämgårds kommunalekonomiska perspektiv på frågan: Det här skall kommunerna ta fram själva. Det skall jag påminna om några gånger senare, när vi kommer till skott, och jag är inte så säker på att Rolf Rämgård håller ut då.

Men låt oss ta integriteten en gång till. Vad man här skall ta fram är antalsuppgifter om hur många människor som finns i olika kategorier och hur standarden är på deras bostäder. Detta skall publiceras i form av tabeller. Det är vad statistikproduktionen håller på med, och det är en helt annan sak än när man av administrativa skäl tar fram uppgifter som skall användas av t. ex. sociala myndigheter och domstolar. Där passar er argumentation om integriteten, men här passar den inte.

Nu, Rolf Rämgård, tar vi konkret vad du skall fylla i på en sådan här blankett. Du skall tala om att du heter Rolf Rämgård och att du är man, hur gammal du är, att du bor i Älvdalen, vilken utbildning du har och hur din villa ser ut. Vad i dessa uppgifter är kränkande ur integritetssynpunkt? Jag vill hävda – i varje fall gäller det mig – att det är ingenting.

När sociala myndigheter, domstolar, banker och liknande tar fram uppgifter för att t. ex. undersöka din ekonomi om du skall söka ett lån eller när någon annan vill titta på dina ekonomiska förhållanden, då är det däremot dags att börja diskutera integriteten.

Gör litet skillnad, Rolf Rämgård, på det här med statistik och statistiska tabeller när det gäller integritet och när det gäller administrativa uppgifter.

Tredje vice talmannen anmälde att Rolf Rämgård anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 155 Civilminister BO HOLMBERG:

Herr talman! Jag anmälde mig till den här debatten mot bakgrund av den omfattande diskussion som har förts om FOBALT-förslaget. När jag sedan har sett att riksdagen inte kan fullfölja en väldigt långvarig tradition, nämligen att enas om att ta fram en folk- och bostadsräkning, tycker jag att vi hamnar i en rad principfrågor som motiverar att jag kommer hit och återger regeringens överväganden och motiv för att gå fram med en folk- och bostadsräkning.

Låt mig först erinra om diskussionerna om FOBALT. Vi gick igenom remissyttrandena och diskussionen mycket noga, och vi kunde konstatera att en nästan enig remissopinion ville att vi skulle ta in de uppgifter som folk- och bostadsräkningen avser. Vad skilde? Jo, sättet att ta in dem. Man ville alltså inte gå registervägen, utan man hade tydligen större respekt och förtroende för en traditionell folk- och bostadsräkning. Det fanns alltså frågetecken kring integriteten och också kring kvalitetsaspekten, vilket gjorde att jag inte

*1985 års folk- och
bostadsräkning*

lade fram en proposition på den grundvalen.

Nu föreligger en proposition om traditionell folk- och bostadsräkning. Folk- och bostadsräkning har vi haft väldigt länge. Sedan 1950-talet har vi genomfört folk- och bostadsräkningar i vårt land. Om man bläddrar igenom propositionen och ser på vad det är för uppgifter som svenska folket skall lämna och har lämnat under många år – nästan från den tid då man använde gåspenna för att teckna ner höll jag på att säga – kan man konstatera att det, som Arne Gadd framhöll, inte på något sätt handlar om kränkande uppgifter om person, bostad och fastighet. Den innehåller icke sådana uppgifter.

Vi kan föra en diskussion mot bakgrund av två principfrågor. Det ena är att ett samhälle måste ha fakta för att fatta beslut som ett led i den demokratiska beslutsprocessen. Det andra gäller integritets- och säkerhetsfrågorna. Arne Gadd m. fl. har här vittnat om att kommun, landsting och stat behöver göra en beskrivning, en temperaturlagning, av hur verkligheten ser ut för den svenska nationen för att kunna fatta viktiga beslut om barntillsyn, om civilförsvarsplanering eller vad man nu vill, som tillhör välfärdsstaten. Jag tror att det finns en ganska bred enighet om att vi måste göra sådana verklighetsbeskrivningar för att som folkvalda hitta rätt när det gäller forskning, utveckling osv.

Sedan är det en aspekt som jag tycker har kommit bort, förutom nu faktabiten. Det är att när man gör sådana här temperaturlagningar på hur verkligheten ser ut, glömmer man bort att det gäller fakta som svenska folket också kan läsa och ta del av och på grund av dessa bedöma om vi som folkvalda gör korrekta ställningstaganden. Ibland förs diskussioner som går ut på att vi tar in fakta och så att säga av illvilja vill kränka folks integritet. Men det är viktigt att föra diskussion för att svenska folket skall kunna veta hur verkligheten ser ut och hur riksdag och regering använder dessa uppgifter – om man gör korrekta bedömningar, drar korrekta slutsatser osv. Det är en viktig del i den demokratiska beslutsprocessen. Jag kan inte för ett ögonblick ställa upp på det som Margit Gennser här sade, att det är en partipolitisk fråga, alltså om man är marknadsliberal eller socialist. Jag ser det icke så. Vi måste ha vissa basfakta för den demokratiska processen. Detta är lika viktigt för svenska folket som för beslutsfattare.

Vad finns det för alternativ? Jag har läst igenom förslagen, och vi har gått igenom dem noga i regeringkansliet med hjälp av de sakkunniga som vi har i våra statliga förvaltningsmyndigheter. Det bedömningsunderlag som jag har fått säger att om inte riksdagen fattar ett beslut om en traditionell folk- och bostadsräkning, då måste kommunerna i stället ta fram beslutsunderlag för att kunna fatta viktiga beslut. Detta säger ju oss att det varken ur ekonomiska synpunkter eller av kvalitativa eller andra skäl är ett särskilt lockande alternativ.

Jag har låtit dem som skall kunna göra korrekta statistiska bedömningar gå igenom förslagen för att se om den stickprovsundersökning som föreslås kan vara ett bra alternativ ur kvalitetsaspekt till folk- och bostadsräkning. Man har sagt icke. Inte heller ur forskningsynpunkt är det bra. Här är forskningen en aning nervös, för man vet att detta har tillfört forskningen väldigt mycket

fakta. Man kan göra samkörningar med det material som man får fram från folk- och bostadsräkningar.

Det betyder, vill jag säga till er i riksdagen, att jag inte har funnit att det finns seriösa alternativ att skriva till riksdagen om. De råd och det bedömningsmaterial jag har fått säger att vi inte har något alternativ och att det som har förts fram inte finns.

Beträffande forskningen kan jag säga följande. Samkörning har ju blivit ett fult ord – jag återkommer till hur jag ser på integritetsfrågorna senare – men samkörning är någonting mycket fint i en bemärkelse. Låt mig ta som exempel att ni i riksdagen har fattat beslut om en hälso- och sjukvårdsplan, som är bland de mest moderna som man har antagit i världen. Där flyttas perspektivet framåt. Man skall studera sambandet mellan miljön, t. ex. den yttre miljöförstöringen, och den egna hälsan. En ny vetenskap, som går under beteckningen epidemiologi och som skall titta på detta, är under utveckling i vårt land. Den kommer att kunna se på sambandet mellan yttre miljöförstöring och cancer och andra sjukdomar – om man kan få köra uppgifterna från folk- och bostadsräkningen tillsammans med andra variabler.

Jag tror att om vi för en balanserad diskussion ut mot svenska folket, är man beredd att acceptera den typen av faktaunderlag. Det skulle ju vara tragiskt ifall vi, som är långt framme i Norden på detta område, inte skulle ge vår forskning denna möjlighet. Jag känner i varje fall att jag inte kan säga nej till sådant, utan jag känner ett behov av att försöka föra en balanserad diskussion om dessa frågor.

Vad så beträffar integriteten, den andra principfrågan, har jag redovisat här att regeringen, bl. a. utifrån integritetsaspekterna, inte lade fram förslaget om FOBALT. Jag gjorde det ställningstagandet att jag lät den aktuella propositionen gå till lagrådet för att detta skulle granska den, med remiss och allting. Lagrådet har icke några anmärkningar ur integritetssynpunkt.

I proposition 85 står det om statistikutredningens förslag att man skall skärpa upp integritetsfrågorna ytterligare. Folkpartiets och centerns representanter har här frågat varför vi inte kan avvakta. Det framgår av skrivningen och den tidtabell som finns där att folk- och bostadsräkningen skall sättas i sjön på hösten 1985. Om tidsplanen håller för beredningen av statistikutredningen – som redan är ute på remiss – och allt går väl, kan alltså riksdagen till sitt förfogande ha underlag för ett beslut även på denna punkt som, om det hela resulterar positivt, kan vara med i den folk- och bostadsräkning som vi diskuterar.

Några har här talat om folket – folket tycker si och så, folket är oroligt. Jag håller med om att folket är oroligt för en ny teknik, om man säger data och samkörning osv., men jag är ytterst tveksam till om de talare har varit representativa för folket som säger att man känner stor oro för en traditionell folk- och bostadsräkning. Jag tvivlar. Jag skulle inte våga göra mig till tolk för folkviljan på detta sätt.

Därmed är jag tillbaka vid den demokratiska aspekten igen. Jag tycker

Nr 145

Onsdagen den
16 maj 1984

1985 års folk- och
bostadsräkning

alltså att vi har en skyldighet att föra en nyanserad diskussion i dessa frågor. Massmediadebatten har icke varit med och hjälpt till i detta avseende.

Vi får väl också pröva det förslag som har lagts fram av riksdagsutskottet, om vi behöver en särskild, parlamentariskt sammansatt statistikkommision. En sådan skulle i varje fall ha en god utgångspunkt: vi kan i och med detta beslut konstatera att vi inte kan upprätthålla den fina traditionen att alla partier är överens om den här frågan. Men den tveksamhet som finns kan man vara med och följa på ett brett parlamentariskt sätt även om man är motståndare till detta förslag. Vi får väl gå igenom detta förslag ytterligare.

Jag hoppas alltså att propositionen, trots att vi inte kan få full enighet, ändå skall tas emot på ett sådant sätt att det liksom tidigare blir en hög svarsprocent. På så sätt hoppas vi få ett bra underlag för viktiga ställningstaganden som vår riksdag och våra kommuner och landsting skall göra och bör göra i ett utvecklat välfärdssamhälle.

Anf. 156 MARGIT GENNSER (m) replik:

Herr talman! Först och främst: Civilministern anser att planering ser likadan ut oberoende av vilket ekonomiskt system man arbetar i och vilket ekonomiskt system man strävar efter. Här får civilministern i alla fall inte medhåll av nobelpristagaren Friedrich von Hayek, som när det gäller planering i många av sina böcker har tagit upp just skiljelinjerna mellan planhushållningssystem och mer marknadsinriktade system. Det tar alldeles för lång tid att redogöra för alla hans synpunkter, men jag vill i alla fall hänvisa till dem. Jag konstaterar att det existerar en skillnad mellan kravet på och behoven av sektoriell planering och nivåplanering.

När vi sedan kommer ned till den verksamhetsplanering som kommunerna arbetar med på kortare och på längre sikt ger folk- och bostadsräkningen inte något särskilt bra underlag. De behöver andra data, mera närdata. De har alltså bättre metoder.

Jag tog i mitt första anförande upp exemplet med arbetspendling och hur vi planerar barnomsorgen. Folkbokföringen ger inte data om efterfrågan, köer, osv. Det är ju dessa man använder för planeringen. Barnomsorgsplaner som vi fastställer i fullmäktige och lämnar in till länsstyrelsen måste vi ju göra, eftersom det finns lagar om det, men de används ofta inte i så hög grad för det praktiska arbetet.

Det är därför vi faktiskt har hänvisat till andra metoder. Vi har ju kommit mycket längre på urvalssidan.

Sedan tog civilministern upp frågan om forskningen. Det är klart att folk- och bostadsräkningen underlättar samkörning av andra register och andra data. Här kommer vi in på mycket svåra problem. Jag känner många läkare och forskare som ur integritetssynpunkt ställer sig mycket tvivlande till de här metoderna. Dessutom finns det metodproblem i fråga om detta. Man har ofta journaldata som måste korrigeras, registren måste vårdas, och man får inte med den dynamik i utvecklingen som man borde ha med.

Anf. 157 ROLF RÄMGÅRD (c) replik:

Herr talman! Civilministern var mycket sympatisk och ödmjuk i sin framtoning och han betonade vikten av att vi får ett bra underlag för de politiska beslut som skall fattas i de olika församlingarna – kommun, landsting och riksdag. Det är ingen som ifrågasätter detta. Tvärtom håller vi med om att det naturligtvis behövs ett underlag för de politiska beslut som vi skall fatta. Vi ifrågasätter inte folk- och bostadsräkningens framtida betydelse, utan vi menar att det bör finnas ett sådant underlag även framöver. Det är formerna, som vi nu diskuterar, och principerna för uppgiftslämnandet som ifrågasätts, liksom att dessa fastställs innan de olika utredningarna har fått säga sitt.

Samtidigt inställer sig en rad frågor som är ganska väsentliga just från integritetssynpunkt. Statsrådet tog själv upp vad bl. a. lagrådet har sagt. Vi kan konstatera att lagrådet hade invändningar mot införandet av folk- och bostadsräkningen. Jag kan återge vad lagrådet anför:

”De uppgifter som skall lämnas till folk- och bostadsräkningen är personuppgifter, bostadsuppgifter och fastighetsuppgifter. De ger tillsammans en ingående kännedom om den enskildes personliga förhållanden. I den mån de inhämtas genom enkätsvar föreligger uppgiftsskyldighet, som kan framtingas genom vitesföreläggande. Den frågan inställer sig, om det är förenligt med hänsynen till den personliga integriteten att för var och som berörs av folk- och bostadsräkningen avkräva honom och sammanställa en så stor mängd uppgifter av personlig art som det här gäller.”

Detta skriver alltså lagrådet, som till slut redovisar den inställningen att man ändå inte har något att invända mot de principer som föreslås för folk- och bostadsräkningen. Men det finns trots allt osäkerhet.

Regeringen har i sin proposition FoB 85 inte nämnt någonting om vad datainspektionen har sagt om uppgifternas bevarande. Hur länge skall uppgifterna stå kvar i registret? Datainspektionen har begärt att denna fråga skall tas upp i propositionen, men det nämns inte ett ord om hur länge registren skall bevaras. Detta är en fråga som har fått ökad aktualitet, inte minst nu i dagarna, när polisen utan tillåtelse har använt sitt register.

Det är sådana här frågor som inställer sig och som gör att vi är osäkra. Det är viktigt att vi får dem belysta.

Anf. 158 MARIE-ANN JOHANSSON (vpk):

Herr talman! Vänsterpartiet kommunisterna stöder förslaget om att man skall genomföra en folk- och bostadsräkning år 1985. Behovet av den information som kommer fram ur dessa undersökningar har snarare ökat än minskat i det alltmer komplicerade samhälle vi lever i. Det har också dokumenterats i de remissvar som lämnades till FOBALT från kommuner och landsting.

Jag måste säga att det är förvånande att de borgerliga partierna samfällt så kategoriskt avvisar förslaget om folk- och bostadsräkning 1985. Det är, såvitt jag kan förstå, framför allt av partitaktiska skäl, för det blåser sådana vindar nu. Jag tror att många av er innerst inne är lättade över att det blir en folk- och

Nr 145

Onsdagen den
16 maj 1984

---

*1985 års folk- och
bostadsräkning*

Onsdagen den
16 maj 1984

*1985 års folk- och
bostadsräkning*

bostadsräkning er medverkan förutan.

Vpk är som sagt för en folk- och bostadsräkning. Det betyder inte att vi tar lätt på den oro som människor känner inför den alltmer omfattande personregistreringen.

I flera motioner till detta riksmöte tar vi upp olika aspekter på personlig integritet och datasamhället – kanske ur ett något annat perspektiv än de borgerliga partierna vanligtvis brukar göra. Vi tar t. ex. upp den personliga integriteten på arbetsplatserna och den personliga integriteten för samhällets kanske mest utsatta grupp, nämligen för dem som hamnar i polisens spaningsregister, som ju nämndes nyss. Det skall bli intressant att se om de borgerligas värn om integriteten kommer att finnas även i dessa fall.

Också med anledning av denna proposition har jag väckt en motion. Eftersom riksdagen fattar beslut om innehållet i folk- och bostadsräkningen, menar jag i motionen att det är både naturligt och logiskt att riksdagen skall fatta beslut om eventuella tillkommande uppgifter till registret. Enligt 22 § i lagen kan regeringen fatta sådana beslut efter hörande av datainspektionen. Jag föreslog därför i motionen att 22 § skulle tas bort ur lagförslaget.

Utskottet föreslår med anledning av min och andra motioner i samma syfte att en parlamentariskt sammansatt statistikkommission skall inrättas med uppgift att följa arbetet med folk- och bostadsräkningen. Utskottet anser att det är kontrollen och insynen som behöver förbättras och inte den formella regleringen. Vpk tycker att det är positivt med denna förbättrade parlamentariska kontroll, och vi har inte heller fogat någon reservation till betänkandet.

Som motionär är jag dock något förbryllad över utskottets behandling, eller rättare brist på behandling, av min motion. Motionen tar framför allt fasta på frågan om att tillföra befolkningsregistret nya uppgifter. I detta avseende ansåg jag att riksdagen borde vara beslutsinstans.

I propositionen behandlas 22 § framför allt som en paragraf som reglerar eventuellt nytillkommande uppgifter i registret. Det gäller föredragandens motiveringar, och det gäller framför allt lagrådets kommentarer till paragrafen. Lagrådet säger: "Vissa farhågor inger visserligen 22 § i förslaget, vilken förutsätter att även andra uppgifter än som anges i lagförslaget skall kunna tillföras det nya personregistret."

I datainspektionens yttrande, som finns fogat till propositionen, sägs bl. a. följande: "I vart fall finner datainspektionen det olyckligt att behöva försättas i den situationen att pröva om ytterligare uppgifter – utöver vad riksdagen angivit – skall få ingå i folk- och bostadsräkningsregistret."

När sedan utskottet talar om den här paragrafen talar det enbart om dess möjlighet att ge utrymme för samkörningar. Man väljer att över huvud taget inte beröra hur man skall förfara om det kommer förslag om att komplettera själva registret med nya uppgifter. I och för sig måste ju också detta göras med en samkörning, men det har ändå en annan dimension än samkörningar där uppgifter från folk- och bostadsregistret och andra register samkörs, avidentifieras och används exempelvis för statistik. Därför hoppas jag att jag nu i debattens elfte timme kan få ett svar från utskottets företrädare.

Vilken instans skall avgöra om det exempelvis kommer ett förslag att tillföra folk- och bostadsregistret uppgifter från låt oss säga polisens spaningsregister? Bli det riksdagen, eller blir det regeringen som får fatta det beslutet? Varför har ni undvikit att behandla frågan i utskottsbetänkandet?

Jag vill också fråga hur man i propositionen och också i konstitutionsutskottets yttrande kan säga att 22 § skall tolkas restriktivt resp. mycket restriktivt, samtidigt som utskottsmajoriteten inför risken att 22 § skulle försvinna från lagen kan uttala: "Antalet samkörningar av denna typ har hittills varit av den omfattningen att det inte torde vara realistiskt att låta riksdagen ta ställning till inrättandet av vart och ett av dessa register."

Beslut om samkörningar med stöd av 22 §, som enligt statsrådet skall tolkas restriktivt, skulle alltså vara så ymnigt förekommande att riksdagen skulle besväras av att ta ställning till dem. Jag vill fråga: Vad innebär då "restriktivt" i de här fallen?

När man läser propositionen får man intrycket att 22 § skall användas för den händelse nya behov kan uppkomma som inte förutsetts när propositionen skrevs.

Så här skriver statsrådet i sin motivering till 22 §: "Det kan inte uteslutas att det uppkommer nya behov och avvägningar som gör det angeläget att komplettera uppgifterna från FoB 85 med ytterligare uppgifter i något avseende."

Läser man sedan i utskottsbetänkandet får man intrycket att SCB kommer att återropa 22 § i stort sett varje vecka för att göra olika slag av bearbetningar. Behoven är redan kända och finns i betänkandet. Av någon anledning har de ändå inte redovisats i propositionen, vilket hade varit fullt möjligt.

Jag tycker alltså att detta är förbryllande och motsägelsefullt, och jag hoppas att dessa frågetecken rätas ut, innan vi går till omröstning.

Som jag sade från början är vpk för en folk- och bostadsräkning, och jag kan instämma i mycket av vad som har sagts. Det som nu sägs skall samlas in och ingå i registret är inte av den arten att det kränker den personliga integriteten. Vi är också för att man när man har samlat in uppgifterna använder dem på olika sätt – det kan då bli fråga om vissa samkörningar. Men vad jag var ute efter i min motion var att riksdagen skulle fatta beslut när det gäller nya uppgifter i själva registret.

Anf. 159 ARNE GADD (s):

Herr talman! Den fråga som fru Johansson ställer i detta sammanhang kan besvaras mycket omsorgsfullt. Problemet är var skillnaden mellan samkörningar och kompletteringar ligger och vad de kan användas till under lång tid. Men på den direkta frågan finns det två svar.

Ytterst har regeringen ansvaret i detta sammanhang, och den har också deklarerat på vilket sätt den skall arbeta.

Marie-Ann Johanssons tolkning av effekten av att ta bort 22 § skulle vidare, enligt de uppgifter utskottet har hämtat in från statistiska centralby-

rån, leda till 50–100 riksdagsbeslut. Jag tror, allvarligt talat, att det är ett ganska opraktiskt sätt att utnyttja riksdagen på, och jag tror att riksdagen faktiskt skall agera i andra frågor.

Med den parlamentariska kommission som regeringen skall fastställa arbetsordning för kommer alla sådana här saker att ske under fullständig öppenhet. I den mån vi kan tänka oss att denna regering, som jag upplever har ett mycket gott omdöme, skulle visa sig inte ha detta omdöme, är det helt öppet för alla goda och omdömesgilla personer i alla andra partier att få denna sak under politisk belysning. Mer garantier än dessa kan inte ges i något sammanhang. Jag tror, Marie-Ann Johansson, att när vi talar om integriteten, är det andra frågor och andra problemställningar vi skall inrikta oss på än statistikproduktion. Det gäller datoriseringen och administrativa uppgifter, som jag tog upp i mina tidigare inlägg. Där finns det integritetsproblem, inte här.

Anf. 160 MARIE-ANN JOHANSSON (vpk):

Herr talman! Jag har inte påstått att jag tycker att de integritetsproblem som eventuellt kan uppstå här skulle vara de mest allvarliga i samhället. Men jag måste ändå säga att det är märkligt att statsrådet motiverar en lagparagraf med att den skall användas om det uppkommer nya behov som man inte kan förutse nu och att utskottets företrädare ett par tre fyra veckor efteråt står här i riksdagen och redan vet att denna paragraf kommer att åberopas 50–100 gånger. Då känner man ju redan till behoven, och då borde de ha redovisats på ett annat sätt i propositionen. Det är litet ohederligt att skriva på detta sätt, och det var det jag ville få utrett. Jag tycker att jag har fått bevis på att statsrådets formuleringar beträffande 22 § inte är riktiga. Man borde ha skrivit på ett litet annat sätt i propositionen för att undvika missförstånd.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslutet redovisas efter debatten om finansutskottets betänkande 42.)

Anf. 161 TREDJE VICE TALMANNEN:

Kammaren övergår nu till att debattera finansutskottets betänkande 33 om anslag till statistiska centralbyrån.

Partisymptatiundersökningar

Anf. 162 FILIP FRIDOLFSSON (m):

Herr talman! I finansutskottets betänkande 33 behandlas bl. a. frågan om återupptagande av SCB:s partisymptatiundersökningar. Jag hade förberett mig för att hålla ett kraftfullt inlägg på ca tio minuter, men det är nu snart midnatt, och entusiasmen för att hålla tal är inte speciellt stor vid denna tid på dygnet. Jag skall därför rejält stryka i mitt koncept och bara med några ord lyfta fram den vid betänkandet fogade moderata reservationen.

Frågan om att ge SCB pengar för att starta partisymptatiundersökningar

har aktualiserats här i riksdagen genom två motioner, dels en motion från folkpartihåll, dels en vpk-motion. När dessa undersökningar lades ned 1981 var motiveringen den att man av statsfinansiella skäl inte borde spendera pengar för ändamålet i fråga. Det statsfinansiella läget har förvisso inte förbättrats sedan 1981, och eftersom man inte genom omprioritering inom oförändrat anslag kan göra det möjligt att återuppta partisymptatiundersökningar, bör riksdagen, som vi framhåller i vår reservation, inte anvisa några pengar för detta ändamål.

Regeringen har i budgetpropositionen avvisat tanken på partisymptatiundersökningar, och den inställningen delas av oss moderater. Vi moderater i utskottet drar med andra ord regeringsvagnen, medan socialdemokraterna i utskottet har hoppat av regeringslinjen och vikit sig för påtryckningar från folkpartiet och vpk. Det är i och för sig fråga om ett ganska märkligt agerande från dessa båda partiers sida, men det är nu ett faktum.

Förutom de ekonomiska aspekterna, herr talman, bör också framhållas att vi har två opinionsinstitut, nämligen SIFO och IMU, som regelbundet utför opinionsundersökningar. De undersökningar som dessa institut utför har visat sig ha en närmast förbluffande träffsäkerhet. Vad vinner man då på att med skattemedel finansiera ytterligare en undersökning, som skall utföras av SCB? Inte ett dugg.

Vpk kommer fortfarande att ligga på ca 4,5 % och folkpartiet på 6-7 %. Skall vi satsa ett par miljoner kronor av skattemedel för att få dessa procenttal ytterligare bekräftade? Naturligtvis inte, tycker vi reservanter.

Därmed yrkar jag bifall till den moderata reservationen vid finansutskottets betänkande nr 33.

Anf. 163 ARNE GADD (s):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till alla delar i hemställan i finansutskottets betänkande 33, bl. a. de delar som rör partisymptatiundersökningarna. I likhet med Filip Fridolfsson tänker inte heller jag göra något längre inlägg, men hans anförande förtjänar att kompletteras något. Det är i och för sig en positiv ambition hos en moderat att uppträda som representant för regeringssidan – det kan moderaterna fortsätta med i viktigare frågor och med ärligare motiv än i det här sammanhanget.

Bakgrunden är den att riksdagen för ett år sedan beslöt uttala, även den gången med moderater som reservanter, att det var angeläget att statistiska centralbyråns partisymptatiundersökningar återupptogs. Skälen för dessa är många. Ett sådant som jag vill framhålla är att instituten SIFO och IMU, som Filip Fridolfsson känner till – härutöver förekommer, för att nämna ett exempel, TV:s publikundersökningar – har det gemensamt att de gärna vill synas när någonting händer. Därför låter de de politiska opinionerna illustreras inför offentligheten när de kan räkna med massmedias intresse.

Med hänsyn till detta är det viktigt att vi också har en undersökningsserie som byggs upp efter andra kriterier än marknadsföringshänsyn. Därvidlag har statistiska centralbyråns undersökning ett speciellt värde. Till det kommer att denna undersökning jämfört med de andra är mycket stor, och

det leder naturligtvis till att man tvingar fram en kvalitet även på de privata undersökningarna, vilken vi annars inte har någon garanti för.

Ett ytterligare skäl som i detta sammanhang bör framföras är att olika organisationer, partier och andra, som inte själva har råd att genomföra undersökningar om de politiska opinionernas utveckling får tillgång till en offentlig undersökning.

Detta sammantaget, herr talman, tycker vi är skäl nog för att begära att statistiska centralbyråns partisympatiundersökningar återupptas. Vi noterar med tillfredsställelse den samarbetsvilja som statistiska centralbyrån har gett prov på i detta sammanhang. Den visar att centralbyrån förmår – och är intresserad av – att göra en insats som riksdagen anser vara i högsta grad samhällsnyttig. Utskottsmajoritetens syfte är också att dessa undersökningar skall fortsätta.

Anf. 164 HANS PETERSSON i Hallstahammar (vpk):

Herr talman! Det skall inte bli många ord från mig i den här frågan, eftersom vi fått en vpk-motion om återupptagande av partisympatiundersökningarna bifallen.

Det är ju bra att man har kommit så långt att man också ger de beslut som riksdagen tidigare har fattat – och finansutskottet har också tidigare uttalat att dessa undersökningar borde återupptas – ett materiellt innehåll genom att anslå pengar, så att undersökningarna faktiskt kan genomföras. Att bara hävda att det som förut skulle avskaffas för att ge en besparing kan återupptas utan kostnad, det är att göra litet väl stora trapetsnummer när det gäller ekonomi.

Nu har det ju blivit något billigare än vad vi föreslog i vår motion, där vi utgick från SCB:s anslagsbegäran och ville anslå 2,8 milj. kr. Vi har naturligtvis ingenting emot att det kostar 1,9 milj. kr.

Jag vill bara med detta uttala min tillfredsställelse över att det äntligen blir så som det bör vara.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslutet redovisas efter debatten om finansutskottets betänkande 42.)

Anf. 165 TREDJE VICE TALMANNEN:

Kammaren övergår nu till att debattera finansutskottets betänkande 42 om fortsatt valutareglering.

Fortsatt valutareglering

Anf. 166 HUGO HEGELAND (m):

Herr talman! Jag yrkar bifall till våra reservationer 1 och 2 i finansutskottets betänkande nr 42. De borgerliga partierna är där eniga om att yrka att den valutareglering som vi har skall upphöra med det snaraste.

Enligt vår mening är det verkligen hög tid att liberalisera valutalagstift-

ningen. Den har varit i oavbruten tillämpning sedan 1939. Trots att den har karaktären av beredskapslagstiftning, avsedd för extraordinära krislägen, tycker vi att det är väl motiverat med en genomgripande översyn.

Frågan om valutaregleringens roll för utformningen av penning- och valutapolitiken utreds av valutakommittén. Den har arbetat i inte mindre än sju år utan att presentera ett slutbetänkande, trots att ett sådant har utlovats för länge sedan. År 1980 framlades ett delbetänkande, Valutareglering och ekonomisk politik. Där presenterades ett antal expertrapporter, som belyste valutaregleringens samhällsekonomiska verkningar och regleringens ställning som ekonomiskt-politiskt instrument. De omfattande analyser och entydiga slutsatser som återfinns i dessa expertrapporter utgör enligt vår mening ett tillräckligt omfattande beslutsunderlag för en liberalisering av lagstiftningen. Därför anser vi att valutakommittén mycket snabbt bör kunna lägga fram ett konkret förslag om avskaffande av valutaregleringen i dess nuvarande form.

De slutsatser som kan dras av expertrapporterna är att valutaregleringen har skadliga effekter på samhällsekonomin, att den minskar möjligheterna att uppnå samhällsekonomisk balans och att den är olämplig för att styra kapitalrörelserna. Det finns dessutom andra ekonomisk-politiska instrument som är effektivare och har lägre samhällsekonomiska kostnader.

Valutaregleringen är, herr talman, verkligen ett exempel på svensk isolationism. Många länder i vår omvärld har avskaffat eller minskat regleringen av valutatransaktioner. Storbritannien slopade t. ex. för några år sedan sin valutareglering utan några störningar för samhällsekonomin. I Danmark har valutapolitiken liberaliserats fr. o. m. i år. Bl. a. har handeln med utländska värdepapper och terminsaffärer avreglerats. I Norge har en offentlig utredning lagt fram förslag om betydande valutaliberaliseringar. Enligt vår uppfattning är det väsentligt, bl. a. för det nordiska samarbetet, att Sveriges valutalagstiftning harmoniserar med Danmarks och Norges, så att vi inte står isolerade. Vi bör ju inte upprätthålla hårdare valutarestriktioner än våra nordiska grannländer.

Mot den bakgrunden, herr talman, bör valutaregleringen förlängas endast under den tid som är oundgängligen nödvändig för att en ny lag skall hinna träda i kraft. Därför bör valutakommittén skyndsamt lägga fram förslag i liberaliserande riktning som beaktar utvecklingen i Storbritannien, Danmark och Norge samt – givetvis – slutsatserna i nämnda expertrapporter. Vi anser således att valutakommittén bör få i uppdrag att senast vid halvårsskiftet lägga fram liberaliseringsförslag så att den nya lagen kan träda i kraft till den 1 januari 1985.

Sedan ett par ord om ett särskilt yttrande av mig och några andra moderater. Det finns ju en motion i detta sammanhang från centern om en gemensam nordisk aktiemarknad. Givetvis är vi positivt inställda till tanken på en sådan. Men det har visat sig att en sådan strider mot OECD:s kapitalliberaliseringsstadga. Därför bedömer vi att den vägen är en omväg till en friare nordisk marknad. Vi måste sikta in oss på att få en fri aktiemarknad och över huvud taget en fri valutamarknad inom hela

Onsdagen den
16 maj 1984

*Fortsatt valuta-
reglering*

OECD-området. Centerns skrivning i reservation 3 är inte särskilt precis: "Enligt utskottets mening bör emellertid de nordiska länderna gemensamt försöka påverka OECD att acceptera att en nordisk liberalisering är ett steg på vägen mot en bredare liberalisering inom OECD-området." Några direkta motståndare till den tanken är vi väl inte. Men vi bedömer saken litet annorlunda. Vi menar, det framgår av skrivningen i vårt särskilda yttrande om en gemensam nordisk aktiemarknad, att det givetvis är mycket angeläget med en vidgad aktiehandel över gränserna. I det avseendet har vi precis samma uppfattning. Men vi anser att vi måste få till stånd en liberalisering av kapitalrörelserna även i förhållande till övriga OECD-länder. Därför har vi inte funnit att det är meningsfullt att eftersträva en sär lösning inom Norden, allra helst som de nordiska regeringarna verkligen ingående undersökt den saken. Man har dragit slutsatsen att något sådant inte är möjligt. Det strider mot OECD:s kapitalliberaliseringsstadga. Vi har avlämnat vårt särskilda yttrande enbart för att förklara varför vi följer utskottets skrivning på den punkten.

Anf. 167 HANS PETERSSON i Hallstahammar (vpk):

Herr talman! Jag skall anstränga mig och korta ned mitt anförande så att det ryms inom den tid som återstår för dagens debatt. Jag hade nämligen tänkt nämna ytterligare några saker utöver det som jag strax skall säga. Men det får vara eftersom debatten i år i princip är en upprepning – jag misstänker det – av debatten förra året. Då hade vi att behandla samma frågor.

Vidare noterar jag att vi tidigare i dag behandlat näringsutskottets betänkande om utländska förvärv av svenska företag. Mycket av det som skulle kunna sägas i den här debatten sades då. Jag får hänvisa till Jörn Svenssons anförande.

Jag skall i varje fall i mitt anförande försvara reservationerna 4 och 5 av mig, vilka fogats vid detta betänkande. Jag passar redan nu på att yrka bifall till dessa reservationer, så att det är gjort i fall jag med tanke på att det är sent på natten skulle glömma att göra det.

Genom reservation 4 markerar vi från vänsterpartiet kommunisterna att vi i dag ser lika allvarligt på de ökande svenska utlandsinvesteringarna som vi tidigare gett uttryck för. När det gäller socialdemokratin måste jag återigen upprepa min kritik. Tydligt är det nu andra tider. Tydligt gäller nu andra argument och ställningstaganden än då man var i opposition. När utlandsinvesteringarna under den borgerliga regeringstiden tenderade att öka väldigt starkt – det har de gjort under 1980-talet – var socialdemokraterna nämligen mycket oroade över utvecklingen.

När vi förra året tog upp en socialdemokratisk reservation från oppositionstiden och tog den som vår egen för att testa hur mycket som fanns kvar av kritiken, valde socialdemokraterna att rösta ner den. Så kan man alltså ändra ställning från ett år till ett annat, trots att förhållandena som man reagerar på i allt väsentligt har förvärrats.

Nu har de direkta utlandsinvesteringarna ökat igen, men trots det säger utskottsmajoriteten att man inte kan handla utan måste avvakta den s. k.

direktinvesteringskommitténs slutbetänkande. Till denna utrednings framlagda resultat kan jag bara nämna att det också finns redovisat en hel del nackdelar med utlandsinvesteringarna, även om utskottet säger att effekterna i huvudsak är positiva.

Jag menar att det handlar om en väsentligt vidare fråga än att avvakta utredningar. Det är en politisk-ekonomisk-strategisk fråga om man vill göra någonting emot de alltmer ökande utlandsinvesteringarna, som har negativ betydelse för möjligheterna till sysselsättning i landet. Jag menar att vi måste ta ställning principiellt till om vi vill göra något eller inte mot dem.

Jag är övertygad om att många av de gräsrotssocialdemokrater som man finner på arbetsplatser, i kommuner och i vardagliga fackligt-politiska sammanhang med en mun skulle fördöma utskottsmajoritetens ställningstagande, om de visste att man var så flat inför utlandsinvesteringarna att man låter dem öka undan för undan utan att göra något åt dem.

Detta gällde reservation 4.

Så till den andra frågan och reservation 5. Den frågan är också rätt intressant i perspektivet socialdemokratiskt hållningssätt till olika frågor. Samtidigt som vår motion om en återgång till tidigare restriktiv praxis vid försäljning av aktier till utlåningar avstyrkts, tillsätter industriministern för sin del en arbetsgrupp som med förtur skall utreda frågan om skärpning av kontrollen av utländskt inflytande i svenska företag. Han reagerar alltså så att han säger att vi måste se över detta och eventuellt komma med skärpningar, samtidigt som utskottsmajoriteten bestående av socialdemokrater säger: Detta är ingenting som vi behöver vara oroliga över, och vpk:s förslag om att vi skall återgå till tidigare praxis när det gäller prövningar behöver vi inte ansluta oss till.

Lennart Pettersson var uppe i näringsutskottets debatt i dag, och han framförde rader av starka argument som jag i och för sig skulle kunna ta upp i den här debatten. Detta visar vilket vinglande det är när det gäller de socialdemokratiska ställningstagandena.

Det är naturligtvis de höga svenska aktiekurserna som har gjort att det under de senaste åren varit mycket intressant för utländska köpare att försöka komma åt aktier på den svenska börsen och på så sätt skapa sig möjligheter att utöva inflytande över svenska företag och berika sig på svenska arbetares arbete, för det är egentligen vad allt aktieäggande handlar om, oavsett om det är svenskt eller utländskt.

Jag tror att det vore bra om vi kunde tvinga tillbaka utländska intressenter, så att de inte får ett inflytande i svenska företag. Jag tycker att det är nog för den svenska arbetarklassen att bära sina svenska kapitalister på axlarna. Man skall inte behöva ha problem med utländska ägare också.

Ungefär samtidigt som utskottsbehandlingen pågick läste jag i Dagens Nyheter att ett sjuttioal japanska placerare är här och vill intressera sig. De tycker det är intressant att köpa svenska aktier, och de vill satsa på ASEA, Electrolux, Ericsson, Volvo, Astra, Pharmacia och några andra. De vill alltså komma åt ett inflytande i viktiga svenska företag, som är av strategisk ekonomisk-politisk stor betydelse för vårt land.

Nr 145

Onsdagen den
16 maj 1984

---

*Fortsatt valuta-
reglering*

Men också i detta fall är det en kommitté som har fått socialdemokraterna att svikta i sina ställningstaganden.

Det är ingen revolution som vi föreslår. Vi vill bara att man skall försöka bruka den mer restriktiva praxis som har gällt tidigare och att de anställda skall få säga sitt genom de fackliga företrädarna i valutastyrelsen. Vårt redan stora internationella beroende i ekonomisk-politiska frågor kommer att förstärkas ytterligare om utländska intressenter får ett ökat inflytande i svenska bolag. Den saken är klar, herr talman.

Kammaren beslöt att förhandlingarna skulle fortsättas vid morgondagens sammanträde.

17 § Kammaren åtskildes kl. 23.54.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Solveig Gemert